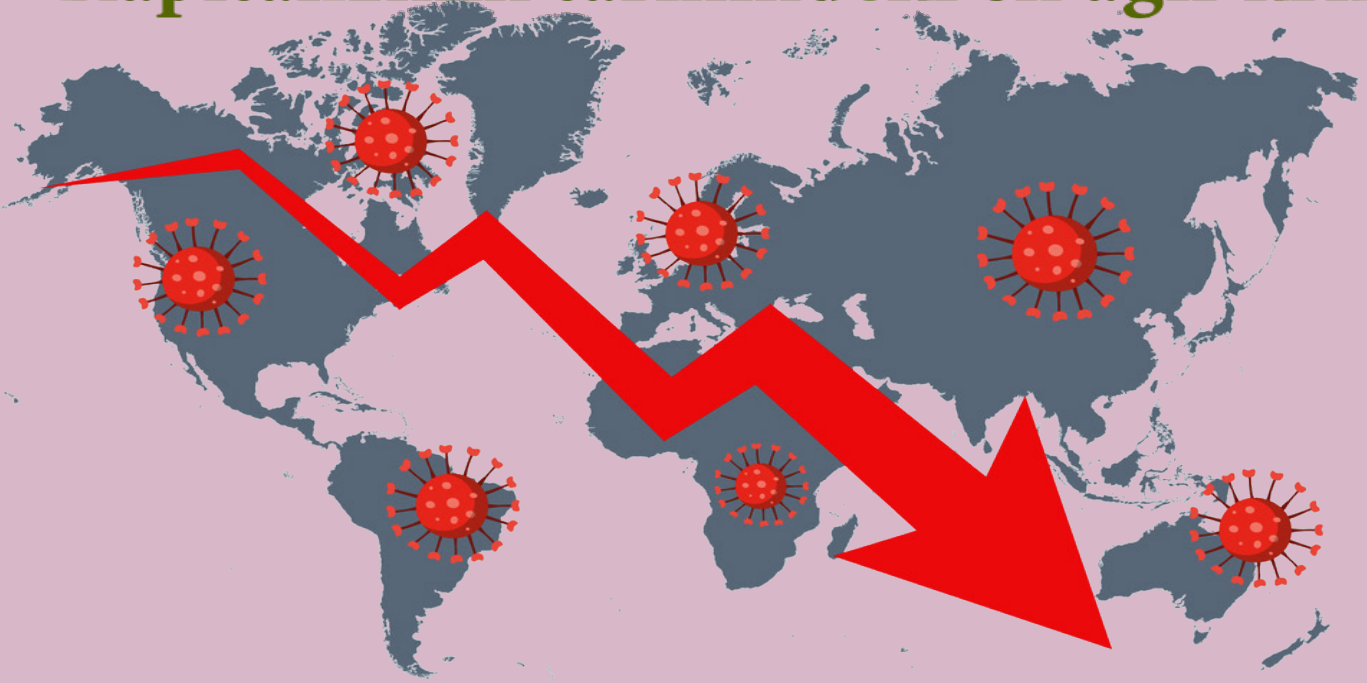

TROCKİST

Koronavirüs ve toplumsal yıkım: Kapitalizmin tarihindeki en ağır kriz

Dünya ekonomisinde
büyük tahribat

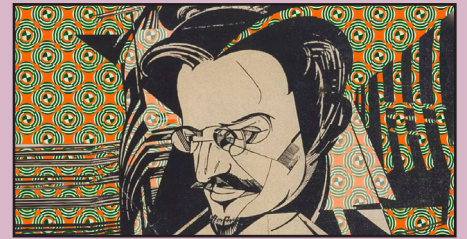
Dış borcun reddi:
Neden ve nasıl?

Demokrasi İttifakı:
Sınıf uzlaşmacılığında
yeni aşama

Lübnan: Patlayan
rejiminiz sandığa sığmaz!

Programın tamamlanması
ve kullanımı - Lev Troçki

Fransa için bir Eylem
Programı - Lev Troçki

Troçkist
Üç Aylık Dijital Yayın

Sahibi ve Yazı İşleri

Müdürü:

Görkem Duru
(Enternasyonal
Yayıncılık)

Genel Yayın Yönetmeni:

Kaan Gündeş

Yayın Kurulu:

Atakan Çiftçi
Görkem Duru
Muhittin Karkın
Murat Yakın

Yönetim Yeri:

Simitçi Tahir Aralığı,
No: 3/5- Üsküdar
İstanbul

gazetenisan@gmail.com

http://gazetenisan.net/

www.facebook.com/

gazetenisan/

Tel: 0212 577 54 92

Yayımlanan yazılardaki görüşler yazarlarına aittir. Dergideki yazı ve fotoğraflardan, kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İçindekiler

Sunuş 3

Demokrasi İttifakı:
Sınıf uzlaşmacılığında
yeni aşama 4

Koronavirüs ve toplumsal
yıkım: Kapitalizmin
tarihindeki en ağır kriz 9

Dünya ekonomisinde
büyük tahribat 13

Dış borcun reddi:
Neden ve nasıl? 16

Lübnan: Patlayan
rejiminiz sandığa sığmaz!
22

Fransa için bir Eylem
Programı - Troçki 26

Programın tamamlanması
ve kullanımını - Troçki 31

Sunuş

Türkiye, ama sadece bizim ülke değil, tüm dünya ekonomik ve politik açılardan son derece çalkantılı bir dönemden geçiyor. Bunun nedeni sadece pandemi değil. Başından beri tekrarladığımız gibi pandemi sadece dünya ölçeğinde yürürlükte olan bir krizi, hem de yapısal bir krizi sadece daha da ağırlaştırdı, daha görünür hale getirdi. Bu daha net görünür olma hali de elbette kitlelerin yerinden oynamasına neden oluyor. Bu durumun sosyal ve politik düzlemlere yansımaları kaçınılmazdı, öyle de oluyor.

Türkiye’de politik dengelerin sarsılması, kimi çevrelerce ülkenin iktidar tarafından bir seçim havasına sokulmakta olduğu biçiminde yorumlanmakta. Muhalefetten herhangi bir çağrı gelmemekle birlikte seçime yönelik “ittifak” araştırmaları da sürüyor. Ortalıkta dolanan bir “model”, tüm muhalefetin bir “Demokrasi İttifakı” altında birleşmesi. Muhittin Karkın “Demokrasi İttifakı: Sınıf uzlaşmacılığında yeni aşama” başlıklı yazısında bu tip bir ittifakın sınıf karakterini ve işçi ve emekçi sınıflar açısından taşıdığı anlamı tartışıyor.

Koronavirüs pandemisi, Türkiye’de olduğu gibi tüm dünyada da yayılma hızını kesmedi; tam tersine etkilediği insanların, aldığı canların sayısı her geçen gün artıyor. Bunun tek nedeni virüsün üstün bulaş kapasitesi değil; burjuva hükümetlerin, “salgını fırsata çevirme” politikala-

rı. Miguel Sorans, “Koronavirüs ve toplumsal yıkım: Kapitalizmin tarihindeki en ağır kriz” başlıklı yazısında bu olguların çapını ve niteliğini anlatıyor.

Bahadır Bedri ise, pandemi ile birlikte hızlanıp derinleşen ekonomik krizin yol açmakta olduğu sonuçleri “Dünya ekonomisinde büyük tahribat” başlığı altında inceliyor.

Aynı şekilde Atakan Çiftçi de, emperyalist sistemin içkin ve ölümcül bir ögesi olan borç sorununu ve onun karşısındaki devrimci Marksist politikanın ne olması gerektiğini “Dış borcun reddi: Neden ve nasıl?” başlıklı yazısında anlatıyor.

Dünya ölçeğindeki krizin Lübnan’da neden olduğu sonuçlarını Görkem Duru’nun “Lübnan: Patlayan rejiminiz sandığa sığmaz!” başlıklı yazısından izleyebilirsiniz.

Bütün bu olgular devrimci Marksistlerin ulusal ve uluslararası ölçeklerde süren bütünsel krize karşı devrimci bir programla silahlanmalarını gerektiriyor. Troçki’nin 1934’te hazırladığı ve bir anlamda Geçiş Programı yönteminin uygulandığı ilk program örneğini oluşturan “Fransa için bir Eylem Programı” metni ile ABD’li devrimcilerle yaptığı sohbetten “Programın tamamlanması ve kullanımı” başlığı altında alıntıladığımız metnin bu konuda tüm devrimciler için ışık tutucu olacağına inanıyoruz.

Demokrasi İttifakı: Sınıf uzlaşmacılığında yeni aşama

Muhittin Karkın

Türkiye'deki sosyalist hareket daha doğuş anından beri sahip olduğu, 1960'lardaki serpilip büyüme döneminde ise giderek şiddetlenen temel bir ideolojik/politik maluliyetten hâlâ mustarip olmaya devam ediyor: Aşamalı mücadele anlayışı. Toplumsal mücadelelerin eşitsiz ama bileşik özelliğini temel alan Marksist metot ne yazık ki daha başından Stalinist mantıkla enfekte olmuş sosyalist hareketimizin büyük bölümünün kavrayışı dışında kaldı. Bu durum sadece ileri sürülen "devrim teorilerinde" ve buna bağlı olarak geliştirilen "stratejilerde" değil, uygulanmak istenen gündelik politikalarda ve "taktiklerde" de böyle oldu. Bugün ise aynı an-

layışın tezahürüne "Demokrasi İttifakı" başlığı altında sürdürülen tartışmalarda ve belki de yakında uygulanması denenecek pratik önerilerde rastlıyoruz.

Demokrasinin geliştirilmesi için ileri sürülen her ittifak önerisi oldukça mantıklı gözükken bir öncülünden hareket eder: Otokratik/diktatoryal rejimin yıkılması. Bu tip bir rejimin temelinde yatan, veya onun güçlenmesi ya da krize girmesi süreçlerinde işlemekte olan sınıfsal dinamikler dikkate alınmadığında, bu öncülünden hareketle varılacak "mantıki" sonuç, diktatörlüğün karşısında olan herkesin, tüm akım ve partilerin birleşmesidir. Diktatörlük yıkılsın, yerine demokratik bir rejim ku-

rulsun, ondan sonra herkes kendi yolunda gider. Stalinist ve reformist sol için, sosyalizm için mücadelenin yolu ancak böyle açılacak ya da mücadelenin koşulları iyileşmiş, kolaylaşmış olacaktır.

Bu anlayışın, bir işçi demokrasisi (ve işçi-emekçi hükümeti) uğruna mücadeleyi esas alan devrimci Marksist politikayla ilişkisini aşağıda değerlendireceğiz. Ama önce bunun içinde bulunduğumuz konjonktürde Türkiye'deki yansımasına göz atalım.

Demokrasi İttifakı'nın tarafları

AKP-MHP koalisyonu üzerinde yükselen otokratik Tek Adam (Bonapartist) rejiminin karşısında, "iyileştirilmiş parlamenter re-

Jim” taraftarı geniş bir politik yelpaze yer alıyor. Muhafazakar devletçi (Saadet), muhafazakar liberal (Gelecek), burjuva neoliberal (Dev), burjuva milliyetçi (İYİ), burjuva sosyal demokrat (CHP), ulusalıcı küçük burjuva (HDP) ve nihayet kendilerini sosyalist olarak tanımlayan akım ve partiler (Sol Parti, EMEP, TİP, vb.) bu yelpazenin temel bileşenleri. Ama bu, bütün bu parti ve akımların - bazılarınınca arzu edilmekle birlikte - bir “tek cephe” içinde toplanabilecekleri anlamına gelmiyor; tabii, cephe ile çeşitli taktiklerle oluşturulabilecek bir ittifakı birbirinden ayırt etmek kaydıyla.

Özgül ağırlığı ve tabanının içerdiği değişik sınıfsal bakış açıları (burjuva, küçük burjuva, emekçi) bakımından yelpazenin merkezinde yer alan parti CHP. Bir anlamda, kendisinin sağında ve solunda kümelenen partilerin politik eğilimlerinin izdüşümlerini kendi içinde taşıyor ve bu özelliğiyle de ittifak için bir harç işlevi görmeye çalışıyor. Sol eğilimli sosyal demokrat liderler ve sözcüler (örneğin İzmir milletvekili Selin Sayek), HDP ve sosyalist partilerin sözcüleriyle sakınmaksızın açık oturumlarda “sosyal refah devletini” hedefleyen bir demokrasi ittifakının gerekliliği üzerinde anlaşırken, partisinin genel merkezi Kılıçdaroğlu’nun kaleminden 1930’ların devletçiliğinden vazgeçildiğini ilan ederek sağ kanattaki partilerin liberal kapitalist duyarlılıklarına sesleniyor. Belli ki amaç sağda yeni bir cephenin oluşmasını engellemek; Millet İttifakı’nın yeni kurulan partilerin katılımıyla büyümesi; asla bir ittifaka dahil edilmemekle birlikte, HDP konusunda özellikle İYİ Parti’nin ambargosunun hafifletilmesi ve böylece HDP’nin ve onunla birlikte ö-

bür sol partilerin muhtemel bir seçim ittifakının dışardan destekçileri haline getirilmesi. Reformist küçük burjuva aklın tarihe bu tür hinliklerle çalım atma girişimlerine çok rastlanmıştır. Çoğu da felaketle sonuçlanmıştır.

RTE çevresinde kümelenmiş oligarşinin dışında kalan sermaye kesimlerinin politik avukatlığını üstlenmiş durumdaki sağ partilerin Tek Adam rejimine karşı olmalarının nedeni liderleri tarafından açıkça ortaya konuyor: Hukukun rejim tarafından keyifleştirilmiş olmasının yarattığı güvensizlik dış (emperyalist) sermayenin gelmesini engelliyor; ki bu, ekonominin yaşamakta olduğu yapısal krizin ana nedenidir. O halde “Hak, Hukuk, Adalet”. Liberal burjuvazinin bu bakış açısı, CHP’nin 37. Olağan Kurultayı’na “İktidar Kurultayı” adını verme cesareti göstermesine yol açabiliyor.

Peki, ya sol? Demokrasi için bir tür ittifakın oluşturulmasını arzulayan HDP ve sosyalist kimlikli partiler ne diyor? HDP’nin cezaevindeki eski eşbaşkanı Selahattin Demirtaş, partisinin şubat ayı sonunda yapılan kongresinin hemen öncesinde yaptığı açıklamada, “Asgari bir program etrafında bir araya gelebilen tüm siyasi yapılarla demokrasi ittifakı, seçim sonrasında ise demokrasi koalisyonu kurulabilir... Ancak asgari demokratik ilkelerde birleşebilen siyasi hareketler birlikte davranırlarsa mevcut tikanıklık, kriz ve yıkım aşılabilir.” demişti. Nitekim kongrenin kararını da Eş Genel Başkan Pervin Buldan, “Demokrasiden, adaletten, toplumsal barıştan, birlikte yaşamdan, emekten yana olan, geleceğe dair sözü olan herkesi, iktidar dışındaki tüm siyasi partileri demokrasi ittifakına davet ediyoruz. Bu aynı za-

manda demokrasiye bir davettir. Demokratik uzlaşmaya bir davettir.” diyerek açıkladı. HDP böylesi bir ittifak için parti ayrımı yapmadı; tek şikayetçi oldukları nokta, Mart 2019 yerel seçimlerinin aksine, bu ittifakın üstü örtülü olmaması.

EMEP Genel Başkanı Selma Gürkan, demokrasi için arzulanan bir ittifak için, “Bu ittifakın bileşeni şu örgüt, bu partiden ziyade demokrasi için mücadele eden güçlerin birlikteliği olmalıdır. Esasında biriktirilen deneyimler de söz konusu. 7 Haziran seçimleri, referandum ve ‘Hayır’ çalışması, 24 Haziran genel ve cumhurbaşkanlığı seçimleri ve son yerel seçimler aslında mevcut siyasi iktidara karşı bir arayışı ortaya koymuştur” diyerek, parti ve sınıf ayrımı gözetmediklerini belirtiyor. (21.02.2020, *Artı Gerçek*)

Halkevleri Eş Başkanı Nuri Günay ise, “insanca yaşamı, demokrasiyi, laikliği, barışı ve kardeşliği bu topraklarda tesis etmeyi hedefleyen bir ittifakın adı ancak ‘demokrasi ittifakı’ olabilir” diyor, ama bir de şerh düşüyor: “...iktidarın içinden çıkmış olan geçmişte yapılan politikaların aktörü, suç ortağı konumundaki Davutoğlu, Babacan’ın neredeyse aklandığı bir sürece izin verilmemelidir” diyerek Saadet ve İYİ’nin dışındaki sağın ittifakın dışında tutulmasını istiyor. (21.02.2020, *Artı Gerçek*)

Sol Parti’nin görüşlerini ise, ona yakın *Birgün* gazetesinden öğrenbiliyoruz. 20.06.2020 tarihli gazetede Doğan Tıgılıç, “Geniş bir ittifak içerisinde olanların birbirlerinden çok farklı programları, ideolojik çizgileri, gelecek tahayyülleri olduğu da kesin. CHP-İYİ Parti-HDP-Saadet-Gelecek-Dev ve sosyalist partileri açık bir ‘parlamentar rejim’ ittifakında buluşturmanın zorluğu da burada.

Ancak, bu zorluğu aşmanın yolu böylesi bir ortak hareket içinde olanların birbirine benzemeleri, birbirlerini benzeşmeye zorlamaları değil. Tersine, güçlendirilmiş bir parlamenter sistem, adil kural- lar içinde herkesin farklılıklarını yarıştırmaları için gerekli” diyor. Aynı gazetenin kendi politikasını anlatan 26.06.2020 tarihli Bir-Günce baş yazısında da, “Muha- lefetin temel açmazı bugünkü ka- ostan çıkmak için bütünlüklü bir çıkış yolunu ortaya koyamayacak kadar bölünmüş olmasıdır. Tek tek saldırılar karşısında elbette bir direniş hattı kurmak önemlidir ama tutarlı bir çıkış yolunu orta- ya koymadan bu mücadeleyi kaza- nabilmek mümkün değildir... Bu nedenle sol sosyalist partilerin ö- nünde ikili bir görev bulunmaktadır: Her türlü kötülüğün ana yata- ğı haline gelen mevcut iktidar blo- kunu yenilgiye uğratabilecek geniş bir cephe yaratmak ve bunun sağlam temeller üzerinde yükselebilmeye için siyasal İslamcı rejimin bü- tün kurumsallaşmalarını, kadro- laşmasını çöpe atacak bir iradenin örgütlenmesi” diyerek demokrasi için ittifakın kurulmasını bir bakı- ma sol harekete yüklüyor.

Benzer görüşler çeşitli defalar öz- zellikle Tele1 ve Halk TV açık otu- rumlarına katılan Sol Parti ve TİP sözcüleri tarafından da dile geti- rilmiş durumda.

İttifakın sınıf karakteri

Stalinist ve reformist çarpıt- malardan arındırılmış Marksizm “çok sınıflı” cephelere, bir baş- ka deyişle aynı program (ne ka- dar “asgari” denilse de) çatısı al- tında toplanmış birlikteliklere ce- vaz vermez, bunun emekçi sınıflar aleyhine olduğunu ifade eder. Bu- nun Marksist kuramdaki tartış- masını şimdilik bir kenara bıra- kıp, güncel dinamikler içindeki a-

çıklamasını yapmaya çalışalım.

Bunun belki de en iyi yolu, ar- zulanan ittifakın programının ne olduğunu belirlemekten geçiyor. Troçki'nin dediği gibi, “program vicdanı rahatlatmak için değil, devrimci bir eylem yürütmek için gereklidir.” Bu noktada, sosyalist akım ve partilerin bir işçi-emekçi iktidarı hedefinden “önce demok- rasi” kavrayışı altında vazgeçmiş olmalarını bile - şimdilik - yargı- lamadan soruyoruz: “Demokrasi İttifakı'nın” programı nedir? Ken- dini tek bir sloganla özetliyor bu program: Erdoğan'ı tahtından in- dirmek, AKP-MHP bloğunu mec- lis çoğunluğundan mahrum et- mek. Pekiyi, sosyalist sol bu ama- ca yönelik hangi devrimci eylemi öneriyor? Sadece CHP'yi daha ak- tif olmaya davet etmenin ötesi- ne geçen bir önerisi var mı? Yok. Böylece her şey, CHP ve sağ müt- tefiklerinin stratejisine indirgen- miş oluyor: Seçimler. Yani burju- va meşruiyetinin kutsanması, de- mokrasi mücadelesinin burjuva partilerin stratejisine teslim edil- mesi. İttifakın sınıf karakterini be- lirleyen olgu budur.

Sorun, halkın önemlice bir kesiminin nefret ettiği Tek Adam'ı ve AKP-MHP bloğunu iktidardan u- zaklaştırmak için demokrasi mü- cadelesi vermekte değil. Kuşkusuz demokratik haklar için mücadele sosyalizmin en önemli görevlerin- den birisidir. Orta sınıfları da sos- yal ve ekonomik açıdan memnun edecek, böylece onları demokra- tikleşme mücadelesine katacak bir geçiş talepleri bütünü sunmak elbette olumludur, zorunludur. Ama sorun, bu demokratik ge- çiş mücadelesini liberal-milliyetçi burjuvazinin peşine takmak, ne- ticede ülkedeki kapitalizmin kri- zine burjuva bir çözüm aramakta yatmakta.

Liberal burjuvazi ve onun küçük burjuva avukatları için ülkenin demokrasiye olan ihtiyacı, serma- ye birikimi modelinde emperya- list sermayeye öncelik verilmesi gereğinden kaynaklanıyor. Onlar için demokrasi, sermayenin ihti- yaç duyacağı ekonomik ve siyasi istikrar ve öngörülebilirlik, mül- kiyet hakkını güvence altında tu- tacak bir hukuk sistemi, adil yar- gı, bağımsız merkez bankası, mü- dahalesiz serbest rekabet, şeffaf bürokrasi...

Bunun böyle olduğunu Demok- rasi İttifakı yanlısı sosyalistler bil- miyorlar mı? Elbette biliyorlar, ama hemen ardından ekliyorlar, “Olsun, bir kez demokrasi gelin- ce bizim mücadelemiz daha ko- laylaşacak...” İşte aşamacı man- tık bu, ama iç bileşimi açıklanıp anlaşılmayan her mantık kurgu- su gibi sadece görünüşte doğru. E- ğer yeniden inşa edilecek olan de- mokrasi liberal/neoliberal bur- juvazinin öncülüğünde ve onun programı doğrultusunda gerçek- leşecekse, emekçi kitleler için bir aldatmaca olmanın ötesine geç- meyecek, üstelik onların işbirlikçi olarak gördükleri sosyalistlerden uzaklaşmasıyla sonuçlanacaktır.

Sosyalistlerin belki de asıl gö- remedikleri ya da görmezlikten geldikleri tehlike de burada yatı- yor. Muhalif burjuva partiler “re- jim değişikliğinin”, kitle seferber- liklerinin onu çökertmesi yoluyla değil, burjuva meşruiyeti çerçe- vesinde, yani seçimler aracılığıyla gerçekleşmesini istiyorlar. Umut- larını, ekonomik sıkıntılar altında bunalmış, politik istikrarsızlıktan hoşnutsuz on milyonlarca kent ve kır küçük burjuvazisinin oylarına bağlamış durumdadır. Bunda kıs- men başarılı da olabilirler. Ama küçük burjuvazi, sadece ideolojik ve kültürel yapısından ötürü de-

ğil, ama aynı zamanda ekonomik istikrarsızlık ve kriz karşısında dayanıksızdır ve acil çözümler ister, bunu gerçekleştirebilecek “güçlü” önderlikler arar. Bankalar ve devlet kurumları karşısında gırtlığına kadar borca gömülmüş, dükkanı boşalmış, ürününün maliyetini kurtaramayan küçük burjuvanın, Avrupa Birliği’ne entegrasyon süreçlerini, bankaların ve devlet kurumlarının şeffaflaştırılması doğrultusunda yeniden organizasyonunu, Dünya Ticaret Örgütü kararlarını, ticaretin ve sanayinin ihracata yönelik olarak yeniden örgütlenmesini, vb. beklemeye tahammülü kalmıyor. Liberal burjuvazinin “seçimlere kadar sabredin” çağrısına uyulacak mı bilemiyoruz, bunu sınıfsal dengeler belirleyecek. Ama muhtemel bir seçim zaferinden sonra sürenin dolduğuna karar verecek olan küçük burjuvazi kıyametin haberciliğini üstlenebilecektir.

Belli ki Devlet Bahçeli bu olasılığın farkında, seçimlerin 2023’ten önce yapılmayacağını söylüyor.

İktidar işçi sınıfıyla birlikte küçük burjuva kitleleri bunalttıkça, muhalif burjuva partiler parlamentoda soru önergesi vermenin ve basın açıklamaları yapmanın dışında bir etkinlik göstermedikçe ve birleşik bir emekçi önderliği kitleleri seferber edemedikçe, küçük burjuva yığınlar ya mevcut dikta rejimine sarılacak ya da çözümü kendi ellerine almak için harzırda bekleyen İslamcı faşist çetelerin saflarına katılabilecektir. Ne muhtemel bir seçim öncesinde ne de sonrasında liberal burjuva önderlikler toplamı (Demokrasi İttifakı) bu haliyle orta sınıfların yeniden sağa kayışını durduramaz.

Emekçi Cephesi

Sosyalizm, ekonomik krizin ağırlığı altında ezilen işçi ve emekçi yığınlar adına, Demokrasi İttifakı’nı oluşturabilecek burjuva sektörlerle ve onların küçük burjuva parlamenter temsilcilerine ne diyecektir? CHP’nin aşgari ücretin biraz daha yükseltilmesi, aile sigortası, kredi kartı borçlarının ötelenmesi, faizlerinin silin-

mesi gibi sadece bir miktar tedavi edici önerileri veya “hakça bir düzen” gibisinden içi belirsiz, sosyal demokrat renge boyanmış vaatleri bile zaten neoliberal duvarlara çarpıp parçalanacak, İttifakın daha başından ölümcül bir hastalıktan mustarip olmasına yol açacaktır.

Oysa tüm yükünü emekçi yığınların taşıdığı kriz yapısaldır çünkü sermaye birikim modelinin (yabancı sermaye ithali) dünya kriziyle birlikte işlemez hale gelmesi burjuvaziyi bir bütün olarak bunalıma sürüklemiştir. Tek Adam’ın çevresinde kümelenmiş olan oligarşi (Meral Akşener’in deyişiyle “Beşli Çete”; ama bu oligarşi “beşten de büyük”) bu krizi içeride ve dışarıda sürdürdüğü yağmacılıkla aşmaya çalışmakta, iktidarın tüm politikalarının bu doğrultuda oluşturulmasını sağlamakta. Ekonomik ve politik oligarşinin dışına sürülmüş olan banka ve sanayi sermayesi ise (şimdi dişleri sökülmüş durumdaki eski “Anadolu kaplanları” da dahil olmak üzere),

artık Hong Kong ve Singapur'u da dahil ettikleri Batı'nın sayesinde eski güzel günlere dönmeyi gayretli içinde. Oluşturulmaya çalışılan Tek Adam rejimi karşıtı Demokrasi İttifakı "devlerin" arasındaki bu mücadelenin bir ürünü olabilecektir.

Oysa sosyalizmin, işçi ve emekçiler lehine çözüm önerisi, yapısal krizin kapitalist sermaye birikimi tercihleriyle (ve tabii olanaklarıyla) aşılması değil, bizzat kapitalizmin yapısal bir dönüşüme uğratılması olmalı. Bütün bankaları kamulaştırıp tek merkez bankası altında toplamadan, büyük sanayi sektörlerini devletleştirmeden, dış ticareti merkezi bir ekonomik planlamanın denetimi altına almadan bu dönüşüm mümkün olmayacaktır.

Tabii buna hemen bazı sol çevreler "ama bu sosyalizmin azami programıdır, kitleler buna hazır değildir" diye itiraz edeceklerdir. Kısmen doğru olan bu itiraz (teorik bir tartışmaya girmeden) biz şu cevabı veririz: Pekiyi, o zaman kitleleri, onları bu programa kazandıracak bir acil talepler bütünüyle, bir "geçiş talepleri" programıyla seferberliğe davet edelim. Örneğin, asgari ücretin (emekli maaşları dahil) sendikalar tarafından belirlenecek yoksulluk düzeyinin üzerine çekilmesi; işten çıkarmaların yasaklanarak tüm işlerin çalışabilen nüfus arasında paylaşılması; en zengin yüzde 1'den yüzde 20 servet vergisi alınması; geliri olmayan herkese asgari yaşam geliri sağlanması; işyerlerinde iş güvenliği ve sağlığının işçilerce denetlenmesi; kapanan

işyerlerinin işçi denetiminde kamu tarafından işletilmesi; sağlık ve eğitim hizmetlerinin tamamen parasız hale getirilmesi... Bu talepleri Demokrasi İttifakı'nın liberal/neoliberal burjuva bileşenleri hiç kuşkusuz reddedecektir. Bunlar doğrultusunda bir seferberlik çağrısını, sosyalistlerin burjuvaziyle koalisyonla girdiği bir sözde "halk" cephesi değil, ancak bir İşçi-Emekçi Cephesi yapabilir.

Öte yandan, siyasal demokrasi alanında liberal burjuvazi Tek Adam rejiminin (Bonapartizm), güçlendirilmiş bir parlamenter sistemle değiştirilmesini istiyor. Hatta Kılıçdaroğlu, yeni bir anayasanın yapılması gerektiğini söylüyor. Pek güzel! Ama (halk oylamasına sunulmadan önce) parlamentoda üçte iki çoğunluk isteyen bir yeni anayasa önerisini kim, hangi koalisyon veya ittifak hayata geçirebilir? Mevcut seçim sistemiyle böyle bir çoğunluğa ulaşmayı beklemek, demokratikleşmeyi uzak bir hayale havale etmenin ötesine geçemeyecektir. Kaldı ki, yeni bir anayasayı oluşturacak güçler, neden ondan gerçek bir yarar bekleyecek olan işçi-emekçiler değil de ancak burjuva ve küçük burjuva partilerin meclise sokabilecekleri vekiller olsun? Sendikalaşma hakları ayaklar altına alınanlar, grevleri yasaklananlar, protestoları TOMA'larla ezilenler, mahkemelerde sürüklenenler, madenlerde tekmelenenler, eşit işe eşit ücretten mahrum edilenler, işyerlerinde tacize uğrayanlar, çocuk yaşta atölyede ve tarlada çalışmaya mahkum edilenler... Bunların hepsi işçi ve emekçi. Demokrasiye

en çok onların ihtiyacı var.

O zaman sosyalistlerin gerçek bir demokrasiye geçiş programı sunmaları gerekiyor: Yeni bir demokratik anayasayı hazırlamak için sıfır barajlı ve tüm işçi ve emekçi örgütlerinin (sendikalar, emekçi dernekleri, vb. dahil) özgürce katılabilecekleri bir seçimle kurulacak bir Kurucu Meclis. Sunsunlar bu öneriyi Demokrasi İttifakı taraftarlarına. Alacakları yanıt bellidir. Burjuvazi asla işçi-emekçi ağırlıklı bir Kurucu Meclis istemeyecektir; dolayısıyla da hazırlayacakları anayasa (eğer tabii başarabilirlerse) kitlelere bazı ödünler veren (destek kaybetmemek için kısımlar), ama esas olarak sermayenin ihtiyaçlarına cevap veren bir anayasa olacaktır. İşçi ve emekçilerin yararına gerçekten demokratik bir anayasayı oluşturabilecek güçler gene işçiler ve emekçilerdir. Bir İşçi-Emekçi Cephesi'dir.

O halde bizim önerimiz, Demokrasi İttifakı adı altında (ve CHP ve HDP'nin peşi sıra sürüklenerek) burjuva partilerle koalisyonla eğilim gösteren sosyalistlere çağırımız, oradan koparak derhal bir İşçi-Emekçi Cephesi'nin oluşturulması için kolları sıvamaktır. İşçi sınıfını, alternatifsizlik nedeniyle burjuva liderliklere teslim etmek yeni bir reformist ihanet olacaktır. Ancak genç kadın ve erkek proleterlerin başını çektiği birleşik bir emekçi cephesi/ittifakı sınıfın gerçek çıkarlarını temsil edebilecek; küçük burjuva kitlelere güçlü bir önderlik sunabilecek; seferberlikleriyle burjuvaziyi daha büyük tavizlere zorlayabilecektir.

Koronavirüs ve toplumsal yıkım: Kapitalizmin tarihindeki en ağır kriz

Miguel Sorans

Aşağıda okuyucularımızla çevirisini paylaştığımız yazı, İşçilerin Uluslararası Birliği-Dördüncü Enternasyonal'in (İUB-DE) uluslararası yayın organı olan Correspondencia Internacional'in (Uluslararası Haberleşme) 6 Temmuz 2020 tarihli 45. sayısında yayımlanmıştır.

Miguel Sorans 1979'da Somoza diktatörlüğüne karşı savaşan Simón Bolívar Tugay'ın bir üyesiydi ve Nikaragua Devrimi'ni boğmayı amaçlayan Bluefields merkezli darbeyi alteden devrimci askerî operasyonun kumandanlarından. Bugün İşçilerin Uluslararası Birliği – Dördüncü Enternasyonal'in (İUB-DE) ve onun Arjantin partisi olan Sosyalist Sol'un önderlerinden biridir.

Covid-19 salgınının patlak vermesiyle dünya çapında yaşanan krizin şiddetine dair yazılan her söz kifayetsiz kalıyor. Bu görülmedik ölçekte bir kriz ve tarihe de böyle geçecek. Daha da beteri, bu metin yazılırken, pandemi sona ermiş değildi ve yakında sona erecek gibi de görünmüyordu. Koronavirüs, bir dizi tartışmaya yol açmış durumda; özellikle de insanlığın geleceğine dair tartışmalara.

Üç mesele net: 1) Kapitalizm tarihinin en ağır ekonomik krizini yaşıyor. 2) Çokuluslu şirket-

ler kayıplarını işçi sınıfına ödetmek istiyor. 3) Covid-19'dan en çok çeken ve en yüksek bedeli ödeyen, dünya halklarıdır.

Bugün yazılacak her şeye tarih düşmek lazım çünkü pandemiye dair veriler her gün değişiyor. Bu konudaki ilk yazımı 14 Şubat'ta kaleme aldım (1). O aşamada Çin'de 60.000 vaka vardı ve virüs diğer ülkelere yayılmaya daha yeni başlamıştı.

Mart ayının ilk haftasında dünya genelinde 110.000 vaka ve 3800 ölüm rapor ediliyordu. Bu metin kaleme alınırken, Tem-

muz ayında, 10 milyondan fazla koronavirüs vakası ve 501.000 ölüm söz konusu. Ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO), pandeminin sonunun hiç de yakın olmadığını teyit ediyor. ABD, 2.5 milyon vaka ve 125.000 ölümlle en çok etkilenen ülke. İkinci sırada, 1.3 milyon vaka ve 60.000'den fazla ölümlle Brezilya geliyor. Virüs Meksika'da ve Güney Amerika sathında yayılıyor. Hindistan'da 500.000 vaka var. Japonya ve Güney Kore yeni salgınlar bildiriyor. Çin'de, virüsün Pekin'de yayılması nedeniyle tekrar kısıtla-

yıcı önlemler alınıyor.

Pandemiye ortadan kaldırmak neden bu kadar zor? Neden salgını aşmış gibi görünen yerlerde yeni salgınlar yaşanıyor?

Bunun bir dizi nedeni var. Birincisi, bilimsel açıdan virüsle nasıl mücadele edileceği henüz tam olarak bilmiyor. Sadece virüsün yeni ve değişen doğası nedeniyle değil, daha önemlisi hükümetler ve özel kurumlar tarafından yürütülen epidemiyoloji araştırmaları kâra odaklandığı için. Aşının gecikmesinin nedeni, küresel çapta bilimsel koordinasyon olmaması değil, hükümetlerin de desteğiyle özel laboratuvarlar arasında en büyük kazancı elde etmek için rekabet yaşanması.

Ancak kapitalist hükümetlerin ve onların çokuluslu şirketlerinin bu suça varan, sorumsuzca eylemleriyle ilişkili başka nedenler de söz konusu. Bu salt retorik bir tabir değil. Trump ve Bolsonaro gibi koronavirüs inkarcılarından tutun Avrupa Birliği ve

Çine, oradan farklı farklı kapitalist hükümetlere dek, hepsi kapitalist kâr mantığı çerçevesinde hareket ediyor. Hiçbiri pandemi ile mücadele için gerekli mali kaynakları ortaya koymuyor. Öncesinde hükümetler özel sağlık kurumlarını güçlendirmek için kamu sağlık sistemlerini yok ediyordu; şimdi de bu sistemleri kurtarmak için yeterli para ayırmıyorlar: Ücretleri artırmak, sağlık çalışanlarını korumak, daha fazla solunum cihazı ve test kiti temin etmek için. Temel işlerde çalışmayan işçilerin, küçük esnafın ya da zanaatkarın ihtiyaçlarını, hele hele milyarlarca işsiz ya da güvencesiz işçinin ihtiyacını karşılamak için gerekli kaynağı sağlamıyorlar. “Yardımlar” çoğunlukla şirketleri kurtarmaya gidiyor. Bu nedenle, Trump ve Bolsonaro’nun yaptığı gibi, ya yarım karantina ilan ediliyor ya da hiç ilan edilmiyor. Onlar için önce “ekonomi” geliyor. Bu nedenle çokuluslu şirketler, iş insanları ve bankalardan gelen faaliyetlere devam etme yolunda-

ki baskı, tüm ülkelerde baskın geldi ve milyarlarca işçi yeniden işe gidip gelmeye koyuldu. Avrupa’da da yeni enfeksiyonlara yol açma riskine rağmen turizmi ve turizm patronlarını desteklemek için her yer açıldı.

Bizi nasıl bir dünya bekliyor?

Covid-19 trajedisinin ortasında, bizi nasıl bir dünyanın beklediği de tartışılıyor. Ekonomistler, yorumcular ve politikacılar konunun her boyutuna dair yorum yapıp yazı yazıyor.

Dünya çapında önemli bir şahsiyet şunları kaydediyor: “Daha kapsayıcı bir toparlanma süreci gerekli” (...) “en savunmasız kesimleri korumak ve gelecekteki salgın risklerini en aza indirmek için sağlık hizmetlerine yönelik kamu yatırımı artmalı”, böylece “gelecekte daha yeşil, daha akıllı ve daha adil bir dünyaya doğru” yol alınmalı. Şaşırtıcı bir biçimde, bu sözleri eden kişi IMF başkanı Kristalina Georgieva. Kendisi bu konuşmayı, Galler Prensi Charles ile beraber katıldığı Büyük Yeniden Başlangıç adlı inisi-

yatifin lansmanına yönelik video konferansta yaptı (3/6/2020, Télam haber ajansı, Arjantin). Sistemin krizi öyle bir boyuta ulaştı ki, patronlar yol açtıkları felaketi örtbas etmek için her şeyi söyleyebilecek noktaya geldi. Öyle ki, dünya çapındaki kemer sıkma programlarının şefi Georgieva “daha yeşil ve daha adil bir dünyadan” dem vuruyor.

İngiliz gazetesi Financial Times’da şu sözleri okuyoruz: “Yeniden bölüşüm tekrar gündeme gelecek (...) herkes için işleyen bir toplumsal düzen oluşturmak için radikal reformlar gerekli” (BAENegocios, 5/4/2020). Arjantin Cumhurbaşkanı Alberto Fernández ise “adil olmayan bir kapitalizm, iyi bir kapitalizm değildir” diyor ve “herkesin kazanacağı bir kapitalizme” yönelmeyi öneriyor. (Télam, 4/6/2020).

IMF başkanı, Financial Times ve Peroncu Alberto Fernández arasında “daha adil” bir kapitalizm konusunda ortaya çıkan bu çarpıcı oydaşma bir yana, bu proje aslında bir “ikili söylem”, yani düpedüz yalandır. Kapitalizmin “ilerici” yönde reformu veya yeniden yapılandırılması mümkün değildir. Emperyalist kapitalist sistem adaletsiz ve mantıksızdır, zenginleri kayırır. Varlık nedeni, işçi sınıfını sömürerek, halkları ve onların zenginliklerini yağmalayarak, aşırı kâr elde etmektedir. Yoksulluğun, barınma sorunlarının ve çevresel yıkımın tırmanı, Covid-19’un ortaya çıkması ve gelişmesi için elverişli bir zemin hazırlamıştır.

Mesela bize ellerimizi yıkamamızı öğütüyorlar ancak dünyada temiz suya erişimi olmayan 2.1 milyar insan var. Kapitalizm işte bu. Koronavirüsten önce 1.3 milyar insan zaten yoksulluk i-

çindeydi, 172 milyon kişi işsizdi ve 1.4 milyar insan güvencesiz işlerde çalışıyordu. Ve şimdi bir ILO raporu, yılın ikinci çeyreğinde 480 milyon insanın işinden olduğunu açıklıyor (Clarín, 7/1/2020). IMF başkanı da pandemiden sonra işsiz sayısının 300 milyon artacağını ifade ediyor. Tam bir felaket. Basın konferansında zikrettiği “yeşil” ve “daha adil dünya” ile yakından uzaktan ilgisi yok.

Ne yazık ki, işçi sınıfı ve emekçi kesimler için daha kötü bir dünyaya doğru gidiyoruz. Bu sürecin içindeyiz. İnsanlık için asıl mesele pandeminin ortasında, emperyalizm, çokuluslu şirketler ve hükümetlerin kemer sıkma planlarını derinleştirme. Koronavirüs krizini ezilenlere ödetmek için işyerlerini kapatmak, büyük çapta işten çıkarmalar gerçekleştirmek ve ücretleri kesmek istiyorlar.

Bu nedenle, emperyalist kapitalist sistemi sona erdirmek için mücadele görevi devrimci sosyalistler için tüm yakıcılığını ko-

ruyor. Sosyalist bir toplumun inşasını başlatacak işçi hükümetlerinin kurulmasıyla adil bir dünyaya giden yol açılacak.

Tarihin en ağır kapitalist ekonomik krizi

Tüm veriler kapitalizmin en keskin krizini yaşadığına işaret ediyor. Öncekilerin hepsinden daha şiddetli bir kriz. Burjuva iktisatçılar arasında bile, bunun gerek 1929 gerekse de 2007/08 krizinden beter olduğu yolunda yaygın bir kanı var.

OECD’den Laurence Boone, “2021’in sonunda gelir kaybı, savaş yılları hariç son 100 yılda yaşanan tüm resesyonlardan daha üst düzeye ulaşacak; bunun insanlar, şirketler ve hükümetler için yıkıcı, kalıcı sonuçları olacak” diyor. (Clarín, Arjantin, 11/6/2020).

Emperyalizmin ve çokuluslu şirketlerin temsilcileri krizi, dünya çapındaki salgına bağlıyor. Çünkü fiyaskolarını ve sorumluluklarını gizlemek istiyorlar. Ancak dünya kapitalist ekonomik krizi daha önce başlamıştı. Ko-

ronavirüs yangına körük oldu ve daha önce görülmemiş seviyelere ulaşmasına yol açtı.

2019'un sonuna gelindiğinde sadece ABD büyüme sergilemişti, ancak çok sınırlı bir düzeyde. "2009'dan bu yana, ABD'de kişi başına düşen GSYİH'deki ortalama büyüme sadece %1,6. 2019 yılı sonunda kişi başına GSYİH, 2008 öncesindeki büyüme eğiliminin %13 altındaydı. Bu fark, kişi başına 10.200 dolar kalıcı gelir kaybı anlamına geliyor." (Michael Roberts, Sin Permiso, 5/3/2020). Avrupa durgunluğun eşiğindedi, Latin Amerika duraklamıştı. Çin'de geçmişte yıllık %12 ila %14 arasında seyreden büyüme, 1992'den bu yana en düşük düzeyi olan %6.2'ye inmişti. Kapitalizm 2007'de başlayan akut ekonomik krizden kurtulamamıştı. Sadece krizin 1929 krizine eşit mi ondan büyük mü olduğu tartışılıyordu.

İnsanlık tarihinde asla bu kadar yüksek bir borçluluk düzeyi görülmedi. Mutlak rakamlarla küresel borç, 2019'un son çeyreğinde dünya GSYİH'sının %322'sine denk gelen 253 trilyon dolara ulaştı. Kriz on iki yıldır sürüyor. Burjuva iktisatçısı Larry Summers bunu "sürekli durgunluk" olarak tanımlıyor.

Şimdiyse hem IMF hem de OECD, dünya ekonomisinin 2020'de çökeceğini tahmin ediyor. OECD'ye göre küçülme yüzde 7,6 düzeyinde olacak. IMF, "ilk kez tüm bölgelerin 2020'de negatif büyüme sergileyeceğini öngörüyor." (Clarín, 25.06.2020). Avrupa %10.7, ABD %8, Latin Amerika ve Karayipler %9.4 küçülürken, sadece Çin'in %1 büyümesi öngörülüyor.

Bu çöküşün sonucu, devasa bir işten çıkarma, ücretsiz izinler, ücret kesintileri dalgası ve dünyadaki yoksulluk ve açlık oranlarının artmasıdır.

Krize karşı durmak için kitleler tekrar sahneye çıkıyor

Önemli olan şu ki, çokuluslu şirketler ve kapitalist hükümetlerin bu saldırıları karşısında kitle seferberlikleri ve grevler yeniden başlıyor. 2019 mücadele dalgası, pandeminin ilk aylarında kesintiye uğradı. Ancak işçi sınıfı ve ezilenlere yönelik muazzam saldırı karşısında bulaşma korkusu kırılmaya başlıyor. Koronavirüse karşı gerekli güvenlik önlemlerinin alınması için, sağlık çalışanlarının talepleri için, işten çıkarmalara, maaş kesintilerine veya şirket kapanmalarına karşı mücadeleler yükseliyor. Ayrıca ABD'de ve dünya çapında kitlesel seferberliklere neden olan baskılar ve ırkçılık da hedef tahtasında. Lübnan'da yeniden açlığa karşı sokağa çıkılıyor. Hong Kong'da demokratik özgürlükler için eylemler sürüyor. Sağlık sektörü emekçileri Fransa, İspanyol Devleti, İtalya, Tunus, Venezuela, Brezilya, Arjantin, Bolivya, Peru ve Panama'da protestolar ve grevler gerçekleştirdi. ABD ve Kuzey İtalya'da sendikalar güvenlik talebiyle büyük grevler düzenledi. Paris'te binlerce kişi Renault'daki işten çıkarmalara karşı sokağa çıktı. Barcelona'da Nissan fabrikasının kapanması tehdidi karşısında süresiz iş bıraktı. Çokuluslu çelik şirketi Mittal'deki işten çıkarılmalara karşı İtalyan metal işçileri bir günlük grev düzenledi. Şilî'nin Santiago kentindeki emekçi mahallele-

rinde gıda için büyük protestolar düzenlendi. Brezilya'da "Bolsonaro istifa talebiyle" tencere-tava eylemleri ve seferberlikler gerçekleşti. Arjantin'de ücretini alamayan ulaşım emekçileri grevler düzenledi. Karayipler'deki Hollanda adası Curaçao'da da kitlesel işten çıkarmalara karşı sokak protestoları yaşandı.

Bu büyük işten çıkarma ve ücret kesintileri dalgası karşısında işçi ve emekçilerin seferberliğinin yükseleceğine, gerek kemer sıkma politikalarından gerek bunları uygulayan hükümetlerden hesap soracağına inanıyoruz. Her gün, gerek mevcut koronavirüs kriziyle yüzleşmek, gerek pandemiden sonra gelecek olan krizle baş etmek için birleşik ve uluslararası düzeyde eylemler gerçekleştirmenin gereği aşikar hale geliyor.

İUB-DE olarak biz, koronavirüs krizinin faturasının kapitalistler tarafından ödenmesini talebiyle bütün bu mücadeleleri destekliyoruz. Her ülkede ve uluslararası düzeyde işçiler ve emekçilere yönelik bir acil durum planı için mücadeleyi öneriyoruz. Tüm dünyada sağlık, ücretler, iş ve yiyecek için kaynağa ihtiyaç var. Çokuluslu şirketlere, büyük işadamlarına, toprak sahiplerine ve bankalara yönelik artan oranlı vergiler; dış borçların iptali; her türlü baskıya karşı ve protesto hakkını savunmak için mücadele! Koronavirüs salgısını bitmedi.

Dipnot:

- 1.) Bkz. <https://www.gazetenisan.net/2020/02/cin-korona-virusu-ve-diktatorluk/>

Dünya ekonomisinde büyük tahribat

Bahadır Bedri

Covid-19 salgını Şubat sonuna doğru pandemi halini aldı. Ağustos ortası itibarıyla salgının dünya ölçeğinde hızlanarak yayıldığı görülüyor. Birçok ülkenin, sağlık sistemlerini önceki on yıllarda neoliberal politikalarla özelleştirerek kamusal sağlık altyapılarını özel sermaye lehine tahrip etmiş olmalarının sonuçları bu süreçte ortaya çıkarken, daha önce kamu politikalarında öncelikli bir konumu olmayan cerrahi maskeler ve vantilatörler gibi tıbbi gereçlerin uygun maliyetlerle tedarik edilmeleri çok önemli bir stratejik mesele haline geldi. Dahası, tüm ekonomide var olan krizle birlikte salgının yaratacağı ekonomik maliyeti üstlenmek istemeyen devletler yaz öncesi aldıkları tüm önlemleri bir bir kaldırdılar. Türkiye de aynı yolu izledi. Önlemlerin kaldırılmasıyla Haziran'da ekonomideki tüm tablolarda bir toparlanma yaşanırken Temmuz'da bu toparlanmanın

hız kaybettiği görülüyor. Dünya ölçeğinde bakarsak 2. çeyrek (nisan-mayıs-haziran) döneminde büyük ekonomik küçülmeler göze çarpıyor. Pandemiyle birlikte hiçbir şeyin artık eskisi gibi olmayacağını söyleyenlerin sesleri de çok çabuk kesildi. Hayat pahalılığı ve işsizlik son sürat devam ediyor. Güz döneminde olası ikinci dalgayı kaldırabilecek bir ekonomik sürekliliğine dünya çapında bile sahip değiliz.

ABD ekonomisi, yılın ilk çeyreğinde yüzde 5, ikinci çeyreğinde ise geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 32,9 gibi rekor küçülme yaşadı. ABD'deki hane halkı tüketim düzeylerinin düşmesi enflasyonda bir düşüş getirdi. Bununla birlikte FED'in sınırsız para basarak ucuz ve bol parayı yeniden piyasaya sürmesi, salgın döneminde bu paranın borsalara akmasına, dolayısıyla finansal alana kaymasına sebep oldu. Bu durum borsaları pandemi-

den önceki seviyelerine yükseltti. 2008 kriziyle ABD işsizlik aylık bazda en fazla yüzde 10'a çıkmıştı. Bu yılın başında işsizlik yüzde 3,5 seviyelerindeyken pandemi sürecinde bir ay içinde yüzde 14'e çıkararak tarihin en hızlı artan işsizlik oranlarıyla karşılaşıldı. Bu süreçte ABD'de 40 milyondan fazla insanın işini kaybettiği belirtiliyor.

Küçülen ekonomiler

Avrupa'da da ekonomik küçülmenin boyutu çok büyük. Hepsisi bu yılın ikinci çeyreği olmak üzere; İspanya yüzde 22, Portekiz yüzde 16, Fransa yüzde 19, İtalya yüzde 17, Almanya yüzde 11 küçüldü. Tüm Avrupa Birliği (AB) ise yüzde 14 daralma yaşadı. Avro bölgesinde enflasyon talep düşüklüğü ve Avrupa Merkez Bankası'nın para basmasına rağmen yüzde 0,3-0,4 gibi son derece düşük seviyelerde. AB genelinde işsiz sayısı ise Mayıs ayında yüzde 6,7 olarak 14,3 milyona

ulaştı. Salgın nedeniyle çalışma saatleri kısıtlanan veya çalışmayan kişilerin maaşlarının yüzde 60'ını ödeyen Almanya Mart ve Nisan aylarında 10,66 milyon kişinin bu yardımlardan faydalanmak için başvuruda bulunduğu ifade ediliyor. Özellikle Almanya'daki işsizliğin görece düşük olmasının sebebi yapılan parasal yardımlar. Almanya şu ana kadar ekonomiyi canlandırmak amacıyla 1 trilyon avro ayırdı.

Sektörel bazda ekonomilere bakarsak dünya turizmi çökmüş durumda. Dünya Turizm Örgütü 2020 yılında dünya genelinde turist sayısının yüzde 30 küçüleceğine dikkat çekiyor ki sonbahardaki belirsizliği düşünürsek gerçek sayı bundan çok daha yüksek çıkacaktır. Aynı örgüte göre sektörün yaşayacağı para kaybı 1,2 trilyon dolar. Türkiye'de de benzer durum söz konusu: 2018'de ülkeye gelen turist sayısı 38 milyon, 2019'da 44 milyon olmuşken, 2020'de bu sayı Mart'ta yüzde 64, Mayıs'ta ise yüzde 99,3 azaldı. Ocak-Nisan

döneminde toplam azalma yüzde 51 olarak gerçekleşti. Yaz dönemi istatistikleri henüz yayınlanmasa da sadece Ağustos ayı için kısmi iyileşme beklenebilir. Ne var ki, hizmet sektörü kayıplarını geri kazanamaz. Turizmde kayıplar yaşanmasın diye 1 Haziran'da kaldırılan tüm salgın önlemlerine rağmen sadece yurt içi turistlerle yetinildi. Özellikle dövizin giderek daha değerli olduğu bir dönemde yurtdışı turistlerin gelmemesinin kaybı çok büyük. Dünya ölçeğinde de yaz ayları turizm açısından büyük ölçüde kaybedilmiş durumda.

Grafikte işsizlik oranlarının dünya genelinde pandemiyle hızlı bir şekilde arttığı görülmekte. (2021 yılının işsizlik oranları belirtilen tahmini rakamlardır.) Salgın bittikten sonra işsizlikte hızlı bir iyileşme öngörülmüyor. Bugüne kadar işten atmaların yasaklanması ve işsizliğin çalışanlar arasında bölüştürülerek azaltılması gibi temel taleplerimizin dünya ölçeğinde acil talepler haline geldiğini görmek gereki-

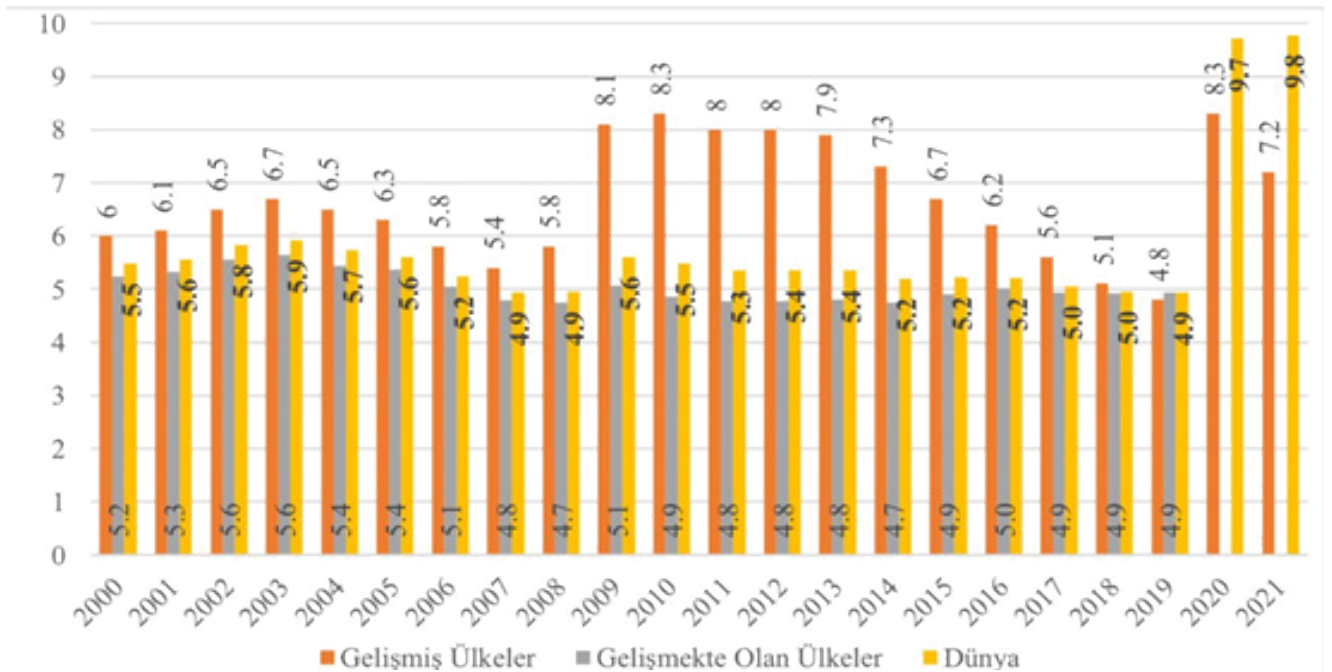
yor. Enternasyonal düzeyde çoğu talebin ortaklaşabildiği bir süreç içindeyiz.

Yeniden ticaret savaşları

2008 krizinden sonra dünya ticaret hacmi önce azaldı ardından 2010 yılında yüzde 12,52 olarak hızlı bir yükseliş sergiledi. Fakat sonra gittikçe azalmaya devam etti. 2011-2019 arasında ticaret hacmi ortalama yüzde 3,57 oranında gerçekleşti. Bunun sebebi 2008 krizinin atlatılamaması ve dünya ülkelerinde dış borcun artmasıydı. Bu durum beraberinde ABD ve Çin arasındaki ticaret savaşlarının patlamasına yol açtı.

ABD ve Çin arasındaki ticaret savaşları ve aşırı borçlu ülkelerin ithalatlarını azaltmaları dünya ticaret hacminin 2020'ye kadar küçülmesinin altında yatan nedenlerdi. Pandemiyle birlikte gelen 2020 yılı için dünya ticaret hacminin yüzde 11,5 küçülme yaşaması öngörülmektedir. Krizin tüm dünyada hissedildiği 2009 yılında bile bu küçülme oranı yüzde 10'du.

İşsizlik Oranları (%)

Yılın ilk çeyreğinde yüzde 6,8 küçülen Çin ekonomisi, ikinci çeyrekte yıllık bazda yüzde 3,2 büyüdü. Böylece Çin 28 yıl sonra ilk kez küçülmüş oldu. Çin'in veri paylaşımındaki ketum tutumu nedeniyle kaç kişinin işsiz kaldığı bilinmese de bunun en az 30 milyon kişi olduğu tahmin ediliyor. İkinci çeyrekte küçük oranlı büyümeye karşın Çin'deki sanayi üretimi geçen yıla göre sadece binde 9 arttı, buna karşılık hizmetler sektörü yüzde 1,6 ve ikincil sanayi kolları yüzde 1,6 küçüldü.

Salgının Çin ekonomisi üzerindeki negatif etkileri, bu ülkenin Ocak ayında imzalanan Birinci Faz Ticaret Anlaşması'nda verdiği alım taahhütlerini yerine getirmesini zorlaştırmaktadır. Zira Çin'de ekonomik büyümenin yavaşlaması ithalat gereksiniminin de azalmasına neden olacaktır. Bu durumun ABD tarafından hoşnutsuzlukla karşılanacağı açıktır.

Salgının zaten var olan emperyalizmin krizini daha da derinleştirdiği tespitini rahatlıkla yapabiliriz. Ticaret savaşlarının ve emperyalist ülkeler arasındaki sürtüşmelerin artacağı bir pandemi sonrası sürece hazırlıklı olunmalıdır. Özellikle ABD-Çin arasında Hong Kong ve Tayvan üzerinden politik gerilimler yaşanmaya devam edecektir. Covid salgınından görece olarak diğer ülkelere nazaran daha az hasarla süreci ilerleten Çin, kendi iç tüketimine ağırlık vermiş durumda. Foxconn Yönetim Kurulu Başkanı Young Liu, Çin'in üretimini sermaye ihracı yoluyla dışarıya taşımaya (Hindistan, Güney Doğu Asya ve Afrika'ya) başladığını belirterek bu ülkenin dünyanın fabrikası olduğu gün-

lerin geride kaldığını söylüyor. Bu söylem salgın sürecinde finans kapitalin politik ve iktisadi lideri olan ABD emperyalizmiyle uzlaşmak yerine Çin'in daha saldırgan bir tutum alabileceğinin işareti olarak okumak gerekir. Özellikle bu konuda Çin'in politikasının netleşmesi için en azından şimdilik ABD'deki Kasım başkanlık seçimlerinin sonuçlarını beklemek gerekiyor.

Ticaret savaşlarının gerçek anlamda yaşanabilmesi için pandeminin etkilerinin geçmesi gerekiyor, ancak tüm dünya ölçeğinde zaten ticari bir buhran yaşamakta. Her ülke ithalatını ve ihracatının düşürmüş durumda. Pandemi sonrasında yeni gümrük vergileriyle ABD-Çin ticaret savaşının artacağı neredeyse kesin.

Krizin seyrini sınıf mücadelesi belirleyecek

Pandemiyle mücadele kapitalizmle mücadelenin bir parçasıdır. Artan sınıfsal makas kendini servet artışında da gösteriyor. Sermaye kriz ortamında farklı kâr alanları buldu. Özellikle ucuz ve bol olması nedeniyle para finansal alana aktı. Tüm dünyada ucuz ve bol para olmasına rağmen, kapitalizmin akıl dışılığına örnek olarak açlık ve sefalet de aynı hızda artıyor. 2020'nin Şubat ayından bu yana Covid-19 sebebiyle dünya piyasalarından 18 trilyon dolar buharlaştı ama 1 milyar dolar ve üstü servete sahip zenginlerin sayısı büyük artış gösterdi. Verilere göre 2019'a kıyasla 2020'de piyasaların durgunluğuna rağmen zenginlerin küresel serveti yüzde 6 ila 8 oranında arttı. Tüm bu tahribata rağmen son bir yılda dünya üzerindeki zenginlerin serveti tam 74 trilyon dolara yükselmiş oldu.

Bu yükseliş paranın finansallaşmasıyla hisse senedi piyasasındaki değerlenmelerden ve tröst durumundaki şirketlerin salgın sürecinde devletler tarafından korunmaya alınarak işçi sınıfını baskılamalarıyla sağlandı. Salgının sınıfsal karakteri tüm dünyada kendini açık etmiştir.

Krizde bile servetlerini arttırabilen sermaye karşısında başta borsa olmak üzere tüm spekülasyon alanların kapatılmasını savunmalıyız. Zenginlik ve servet toplumsal iş bölümüyle yaratılır. Bu sebeple bireysel zenginlik toplumun doğasına aykırı ve akıl dışıdır. Toplumsal zenginliği arttırmak için tüm bankaların kamulaştırılması, borsanın kapatılarak genel ürün fiyatların kontrol altına alınması gerekir.

Salgınla birlikte duraksayan seferberlikler ABD ve Lübnan'da kendini şiddetli bir biçimde yeniden gösterdi. Topyekûn işsizlik, hayat şartlarının daha da kötüleşmesi ve salgının sonunun henüz gözükmemiş olması zaten son on yıldır altüst oluşlarla ilerleyen dünya siyasetine makro ölçekte bakıldığında özellikle Hindistan, Brezilya, ABD, Güney Afrika ve Ortadoğu'da şiddetli seferberlikler beklenmelidir. Fakat ekonomik krizlerin doğrudan iktidar değişikliklerine yol açmadığını bilmek gerekir. Politik üstyapısal değişiklikler o ülkedeki seferberliklerin örgütlülüğüne, gücüne ve değişimi sağlayabilecek bir önderliğin var olup olmamasına bağlıdır. Dolayısıyla mevcut iktisadi buhran değişimin koşullarını yaratır sadece; asıl olan bu ortamda önderliğin ve devrimci kadro ve partilerin küresel ölçekte inşasının hızlandırılmasıdır.

Dış borcun reddi: Neden ve nasıl?

Atakan Çiftçi

Türkiye ekonomisi yere çakıldıkça, Erdoğan dönüp dolaşıp iki hikâyeyi ısrarla anlatmaya koyuluyor. 2018 Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesi anlatmayı pek sevdiği bu hikâyeler, içinden geçtiğimiz eşi görülmedik ekonomik yıkım altında yeniden gündemde. Bu hikâyelerden ilki, Türkiye'nin AKP öncesinde beyaz eşya kullanmadığı veya çok sınırlı sayıda kullandığı rivayetine ilişkin. 2018 seçimleri sürecinde, ekonomik durumdan şikâyet eden vatandaşlara, AKP öncesinde, “Evlerde fırın, buzdolabı, çamaşır makinesi bulabiliyor muyduk?” sorusuyla karşılık vermişti.(1) Dövizin, işsizliğin, hayat pahalılığının ve sefaletin tarihi zirvelerde olduğu bugünlerde ise, sözü yine beyaz eşya meselesine getirerek eleştirileri göğüsledi. “Türkiye adeta bir uçşun eşiğinde” tespiti bulunduktan sonra 2002 ve

2019'da satılan buzdolabı ve çamaşır makinesi sayılarını vererek, iddiasını temellendirmeye çalıştı. İçinden geçtiğimiz krize ilişkin açıklamaları tatmin edici bulunmayacak olsa bile, 2002 yılı içinde 1 milyondan fazla buzdolabı satıldığını itiraf ederek, iki sene önceki konuşmasından daha mütevazı bir tutum takındığı söylenebilir.(2)

Bu hikâyelerden ikincisi ve konumuzla daha doğrudan bağlantılı olanı ise Türkiye'nin IMF'ye olan borcu ve borçluluk meselesine ilişkin. AKP'nin 18 yıllık ekonomik başarı (!) öyküsünü kanıtlayabilmek için Erdoğan, kendi dönemlerinde IMF'ye olan borcun kapatıldığını ve hatta IMF'ye 5 milyar dolar borç verildiğini söylüyor. Gerçekten de, 2002'de AKP iktidara geldiğinde IMF'ye olan 23 milyar dolar civarındaki borç, 2013'e dek AKP iktidarları tarafından ödendi ve

IMF'yle yeni bir anlaşma imzalanmadı. Peki, IMF'yle olan ilişkinin bitirilmesi, Türkiye'nin dış borçlarının azaldığı veya bittiği anlamına mı geliyor?

Erdoğan'ın söz etmekten ısrarla kaçındığı sorun tam da burada. 2002'de Türkiye'nin toplam dış borcu 130 milyar dolarken, 2020 itibarıyla bu sayı 3 kattan fazla artarak 430 milyar dolar seviyesine geldi. Bu dönemde şüphesiz ekonomi de büyüdü fakat dış borcun gayri safi yurt içi hasılaya (GSYH) oranı yeniden 2001'deki kriz seviyesine yani yüzde 55'in üstüne çıktı. Bu borcun yaklaşık üçte ikisi özel sektöre aitken yaklaşık üçte biri de kamuya ait. Unutulmaması gereken nokta ise, özel sektör dış borcunun devlet garantisinde olduğu ve Merkez Bankası swap hariç net rezervinin – 6 milyar dolar seviyesine kadar gerilemiş olduğu. (3) Uluslararası Finans Enstitü-

sü'nün (IIF) raporlarına göre de Türkiye dış borç ödemeleri açısından en zor durumda olan ülkelerin başında geliyor. Bir yıl içerisinde çevrilmesi gereken dış borç miktarı ile Merkez Bankası'ndaki net döviz rezervleri arasındaki uçurum, Türkiye'nin bir saatli bombanın üzerinde durduğunu gösteriyor.(4) Dolayısıyla Erdoğan, IMF'ye borcumuzu kapattık dedikten sonra "Veren el, alan elden üstündür" sözünü ifade ederken, Türkiye ekonomisinin ne kadar kırılğan konumda olduğunu da kendi üslubunca açıklamış oluyor. Son olarak, Türkiye'nin IMF'ye borç verdiği iddiasının da Merkez Bankası'nın o döneminin en üst düzey bürokratları tarafından yalanladığını belirtelim.(5)

Borçluluk oranları yalnızca Türkiye'de artmıyor. 2008'de patlak veren dünya ekonomik krizinin 2019'da yeni ve daha derin bir aşamaya girmesi, borçluluk miktarının tarihte eşi benzeri görülmedik oranlara çıkmasını beraberinde getirdi. 2020'nin ilk çeyreğinde küresel borç miktarı, dünyada üretilen toplam GSYH'nin yüzde 331'ine ulaşarak yeni bir rekor kırdı. Krizin pandemiyle birleşmesinin ardından bu miktar, çok daha yukarılara çıkacak.(6)

Hane halkı borçluluk miktarı da hem küresel ölçekte hem de Türkiye'de çarpıcı biçimde artıyor. Emekçilerin harcanabilir gelirleri içindeki borçlarının oranı AKP'nin iktidara geldiği 2002'de yüzde 5 düzeyinden, bu sayı bugün yüzde 50'lere varmış durumda. Türkiye Bankalar Birliği'ne (TBB) göre, vatandaşların kredi borcu, Temmuz 2020 itibarıyla 706 milyar TL'ye ulaştı. İhtiyaç kredilerinin GSYH'ye oranı

ise son 6 ayda yüzde 38'den yüzde 47'ye yükseldi. Bu sayılar da hi Türkiye'deki ekonomik krizin ve sefaletin ulaştığı boyutlara dair çok fazla şey söylüyor.

Kapitalist sistemin temel işleyiş unsurlarından birisi olan borç meselesini ve ekonomik krizle ilişkisini çok çeşitli boyutlarıyla ele almak mümkün. Yukarıda çok kısaca değindiğimiz hane halkı borçluluk meselesi veya emperyalist ülkelerin düşük faiz ve karşılıksız para basımı yoluyla küresel borçluluk seviyesini artırma politikası bunlardan birkaçı. Bu yazıda ise, temel olarak, emperyalist ülkelerin dış borç yöntemiyle bağımlı, yarı sömürge ülkeleri nasıl yağmaladığı, bağımlı ülkelerin dış borcu neden ödememesi gerektiğini ve bunun nasıl mümkün olabileceğini ele almaya çalışacağız.

Dış borç neden reddedilmeli?

19. yüzyıl boyunca dış borç mekanizması, büyük kapitalist güçlerin diğer ülkeleri kontrol altına almak için kullandığı en önemli araçlardan biri oldu. 19. yüzyılın ilk yarısında Haiti, Yunanistan ve Latin Amerika ülkeleri gibi bağımsızlığını yeni kazanan devletler, dış borçlandırma yoluyla mali bağımsızlıklarını hızla kaybettiler. Çin, Osmanlı İmparatorluğu ve Rusya gibi eski devletler de yüzyılın ikinci yarısında dış borçlar sonucunda mali açıdan emperyalist devletlere bağımlı hale geldiler.(7)

Dış borç anlaşmaları, yüksek faiz oranları ve çeşitli kesintiler nedeniyle, bankaların öylesine lehine ve borç alan devletlerin öylesine aleyhineydi ki, borçluluk kısa bir süre sonra ödenemeyecek bir noktaya geliyor, emperyalist ülkeler dış müdahaleler veya hükümet darbeleri yoluyla

borçların ödenmesini garanti altına alıyorlardı. Kimi zaman da borçlu ülkeler, borçlarını ödemeceklerini ilan ediyor ve bunda kısmen veya tamamen başarılı oluyorlardı. Bu örnekler aşağıda daha ayrıntılı olarak değineceğiz.

Kapitalizmin tüm dünyaya yayılması ve tekeli aşamasına yani emperyalizme dönüşmesi sürecini analiz eden Lenin, sermaye ihracının ve dış borcun artan önemini vurgulamıştı. Sanayi sermayesinin ve banka sermayesinin mali sermaye (finans kapital) biçiminde birleşmesiyle, gelişmiş kapitalist ülkeler için sermaye ihracı meta ihracatından öncelikli hale gelmiş ve işçi sınıfının sömürsü ulusal sınırların ötesine taşmıştı.(8)

Marx açısından dış borç, sömürgecilik ve fetih projelerini gerçekleştirebilmeleri için imparatorluklara verilen krediler yoluyla Hollandalı, İngiliz ve Fransız kapitalistlerin büyük servetler elde etmesi ve bu sayede ilkel sermaye birikimini sağlamaları açısından önemliydi. Lenin döneminde ise dış borç, İngiltere, Fransa, Almanya, ABD gibi emperyalist devletlerde siyasal iktidarları denetimi altına alan mali sermayenin, tüm dünyada egemenliğini sürdürmesinin en temel araçlarından birisi haline geldi. Emperyalist aşamada kapitalistler, askeri bir işgale veya sömürgeleştirmeye girişmeksizin de, sermaye ihracatı ve dış borç yoluyla, kendi ulusal sınırları dışında mali egemenlikler kurabiliyorlardı. Lenin bu durum altındaki ülkeleri bağımlı veya yarı sömürge olarak tanımlıyordu. Bu ülkeler biçimsel olarak politik bağımsızlığa sahip olsalar da, mali ve diplomatik açıdan emperyalist devletlere bağımlı hale

gelmişlerdi.

Sanayi devrimi sonucu üretici güçlerde yaşanan gelişme sayesinde, kapitalistler giderek daha yüksek bir oranda bu ülkelere sermaye ihracı yapmaya başlamışlar ve böylelikle bu ülkelerin kaynaklarını yağmalamaya ve emek gücünü sömürmeye girişmişlerdi. Kapitalizmin bu aşamasında dış borç, emperyalist devletler için fazlasıyla kazançlı bir sistemdi. Emperyalist bir ülkenin bankasından yarı sömürge devletlere verilen krediler, aynı emperyalist ülkenin maden, demir yolu, elektrik veya tekstil şirketleriyle yüksek kârlı anlaşmalar yapılması ve söz konusu ülkeye kapitülasyonlar gibi özel ayrıcalıklar tanınması koşullarına bağlanıyordu.

Bu genel nitelikler, Osmanlı Devleti ve daha sonra Türkiye’de kapitalizmin gelişim süreci açısından da fazlasıyla geçerli. İlk kez 1854’te Kırım Savaşı sırasında alınan dış borç, 1876’da ödenemez duruma gelmiş ve Osmanlı Devleti dış borç ödemelerini durdurduğunu açıklamıştı. 1881’de kreditorlerle imzalanan anlaşma sonucunda, Türkiye’nin mali idaresini borçlu ülkelerin teslim alması anlamına gelen Düyun-u Umumiye (Genel Borçlar) İdaresi kurulmuştu. Bu kurum aracılığıyla devletin vergi gelirlerinin önemli bir kesimi, yabancı alacaklıların denetimine bırakılıyordu. Düyun-u Umumiye sisteminin kurulmasının ardından, borçlanma politikası kaldığı yerden devam etti. Birinci Dünya Savaşı’nın başlamasına dek Osmanlı Devleti, Avrupa’dan aldığı borcun yaklaşık iki katını anapara ve faiz ödemesi olarak Avrupa devletlerine geri ödemiş oldu.(9)

Osmanlı Devleti’nin yıkılmasının ardından, Avrupa devletleriyle yapılan anlaşmalar uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri, Osmanlı’dan kendi payına kalan borçları 1954’e dek ödedi. Türkiye’nin dış borç sarmalına düşmesiyle, kabaca 1960-1980 arası uygulanan ithal ikameci büyüme döneminde başladı. Montaj sanayisi temelinde, yani iç tüketim ve yerli burjuvazinin gümrük duvarlarıyla geliştirilmesine dayanan bu dönemde, ithalat ve ihracat rakamları arasındaki fark giderek açılıyor ve bu açık dış borçlanmayla karşılanıyordu. Dünya ekonomisinin yeni bir krize girdiği 1974’ten itibaren, dış finansman bulmak giderek zorlaşırken, iç piyasa bir doygunluğa ulaştı ve ithal ikameci model büyük bir borç kriziyle çöktü. Krizden çıkış, işçi hareketinin ve solun askeri darbe yoluyla tasfiye edilmesiyle, burjuvazinin Kenan Evren ve Turgut Özal önderliğinde “ihracata dayalı büyüme modelini” hayata geçirebilmesiyle gerçekleşti.

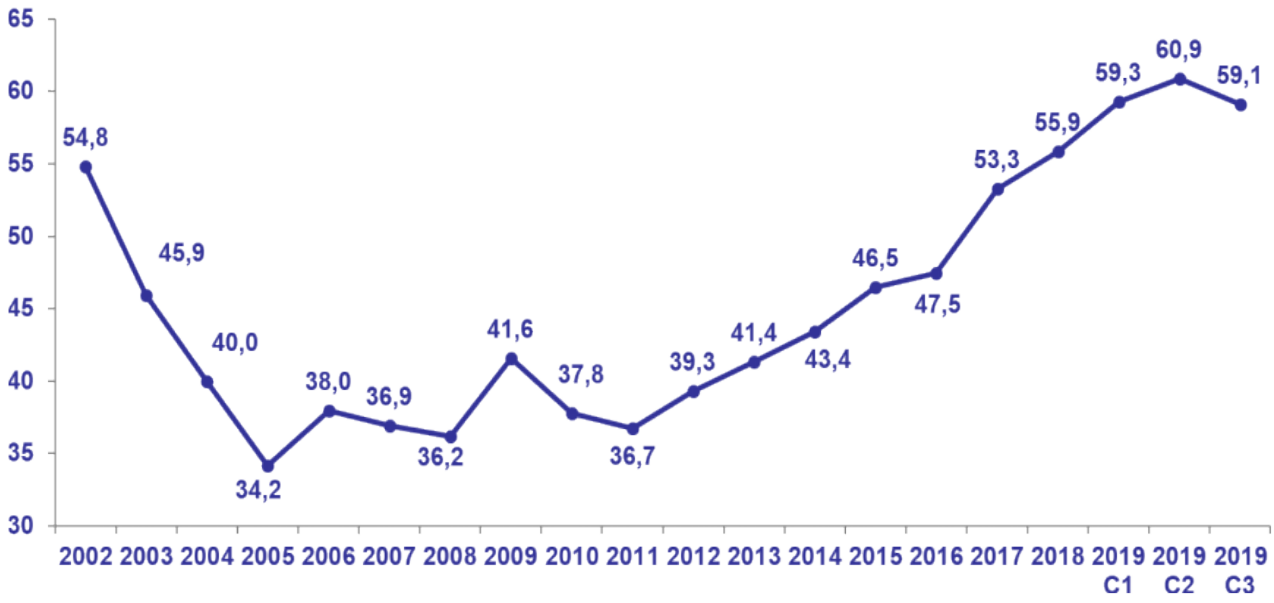
Bu modelde işçi ücretlerini düşürerek, burjuvazinin ihracata dönük üretime geçmesi ve bu yolla kârlılık oranlarını artırması hedefleniyordu. Bu şekilde, dış yatırımlara da kapı aralanmak istendi. Neoliberal temelde ekonominin dünya piyasasına tam entegrasyonunun hedeflenmesinin faturası, dış borcun giderek daha da artması oldu. Özal hükümetlerinin ardından, ‘90’lardaki koalisyon hükümetleri de Evren-Özal ikilisinin neoliberal politikalarını, IMF’yle yapılan anlaşmalar çerçevesinde aynı biçimde sürdürdü. 2001 krizi patlak verdiğinde dış borç seviyesi milli gelirin yüzde 58’i düzeyine

çıkması ve ülke ekonomisi ağır bir yıkımın altında kalmıştı.(10)

Şimdilerde Damat Bakan’ın sağ yumruğunu kaldırarak “devrimci” olarak tanımladığı ve “tam ekonomik bağımsızlık” yolunda mücadele eden ve bunun bedelini ödeyen bir iktidar olduğunu söylediği AKP hükümetleri döneminde de aynı ekonomik model, daha da derinleştirilerek sürdürüldü. ABD’de ekonomik kriz nedeniyle 2000’li yıllar boyunca düşük faiz politikasının uygulanması sonucunda yaşanan dolar bolluğu sayesinde AKP hükümetleri bu dönemde düşük faizle borçlanabildi. Bir yandan IMF’yle işbirliği temelinde işçi düşmanı politikalar kararlılıkla uygulanıyor, diğer yandan da uygun uluslararası ekonomik koşullar sayesinde, ekonominin çeşitli kalemlerinde kısmi iyileşmeler yaşanıyor. AKP hükümetleri gerek bu dönemde gerekse de 2008 krizinin ardından yabancı sermayenin bir dönem daha bağımlı, yarı sömürge ülkelere aktığı 2010-2015 döneminde, şirketlerin dövizle olağanüstü düzeyde borçlanmasını teşvik etti ve bu paranın büyük bir kısmı inşaat, silah sanayii, enerji ve finans gibi sürdürülebilir olmayan alanlara harcandı. Küresel ekonomide rüzgârın tersten esmeye başlamasıyla sıcak para bulmanın giderek zorlaştığı, faizlerin yükseldiği ve TL’nin dolar karşısında adeta yere çakıldığı bir dönemde ise şirketler birbiri ardına borçlarını ödeyemez hale geldiler. Şirketlerin iflasları kamu bankaları aracılığıyla veya konkordato gibi ucube yasal önlemlerle yapay biçimde ötelenmeye çalışılmakta.

Döviz borcu olan şirketlerin iflas etmesiyle birlikte, bu şirketlerin borçları devlet tarafından

Türkiye Brüt Dış Borç Stoku / GSYH (%)

üstlenilecek ve bu borcun faturası emekçi halkın üzerine yıkılacak. “Yerli ve milli” olmakla övünen AKP hükümeti, şirketlerin borçlarının garantörlüğünü üstlenerek, uluslararası finans tekelilerine borcun dakik olarak ödenmesinde tereddüt etmeyecek. Bu borcun alınmasından hiçbir fayda görmeyen emekçi halk, hiçbir sorumluluğu olmadığı halde, şirketlerin ve bankaların borçlarının devlet tarafından üstlenilmesiyle, kemer sıkma politikalarıyla ve sosyal kesintilerle borcun kefil haline gelecek. İşte bu yüzden Türkiye'nin mevcut dış borcunun meşru olmadığını ve ödenmemesi gerektiğini söylüyoruz. Yaklaşık 150 yıldır ülkenin zenginliklerini yağmalayan “akbaba fonlara” borcun ödenmesinin reddedilmesiyle, buradan sağlanacak kaynaklar, ekonomik kriz ve salgın nedeniyle büyük bir toplumsal ve ekonomik yıkım içinde olan emekçi kesimler için kullanılmalı. Peki, ama nasıl?

Dış borç nasıl reddedilir?

Dış borçların bu haliyle ödene-

mez olduğunu yalnızca devrimci sosyalistler söylemiyor. Çeşitli reformist hareketlerden, burjuva milliyetçi devlet başkanlarına ve hatta IMF yöneticilerine dek, borç sisteminde değişiklik yapılması gerektiği dile getiriliyor.

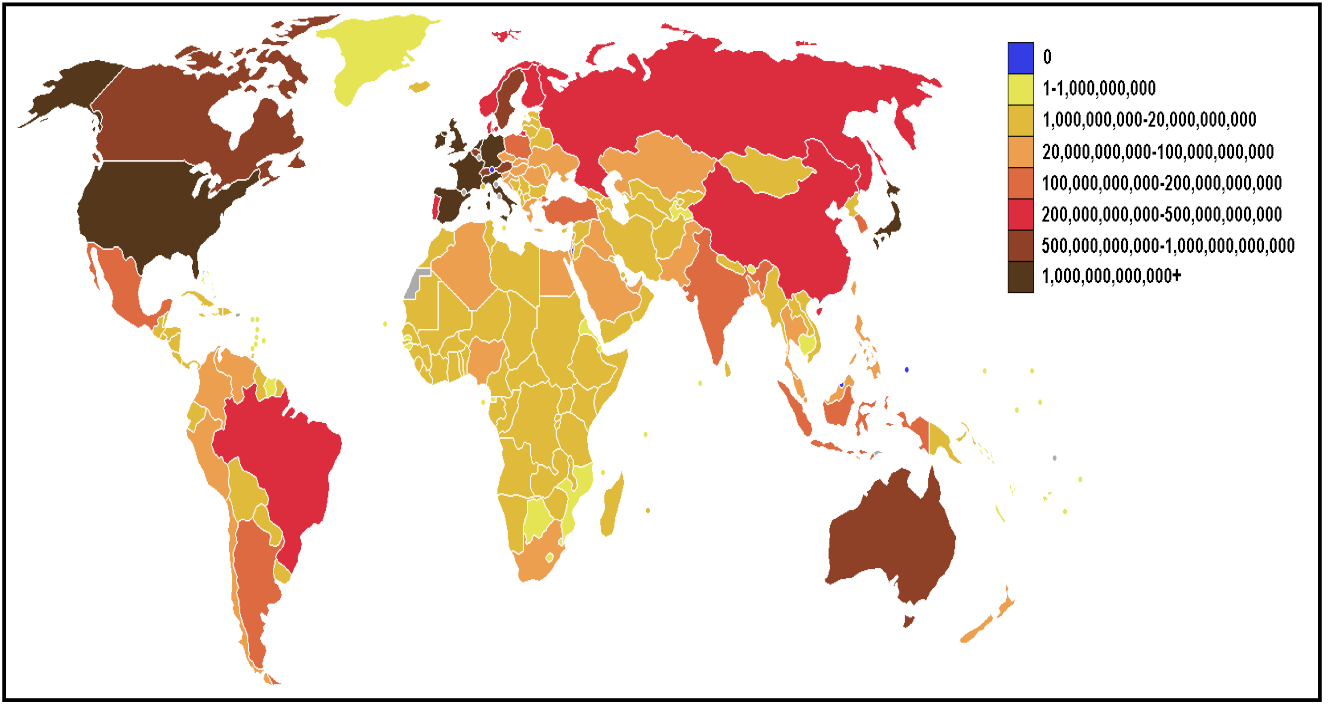
Devrimci sosyalistler dış borç meselesinin küresel kapitalist sisteme içkin bir sömürü ve yağma mekanizması olduğu, bu nedenle dış borçların tümüyle reddedilmesi ve küresel ölçekte demokratik ve merkezi bir planlı ekonomiye geçilmesini savunuyor.

Reformistler borçların “meşru olmayan” kısımlarının reddedilmesini ve borçların bir kısmının ödenmemesiyle yoksul kesimlerin bir nebze olsun nefes alması çerçevesinde bu konuyu gündeme getiriyorlar. Bağımlı ülkelerin kimisinde iktidarda olan burjuva milliyetçi liderler ise, uluslararası kreditorlerle pazarlıkta daha uygun bir anlaşma sağlayabilmek için dış borcun adaletsizliğinden bahsediyorlar. IMF yöneticileri ise, kapitalist sistemin tümüyle çökmesinin önüne geçmek ve dış borcun sürekli olarak

ödenebilmesi için, birtakım iyileştirmeler yapılması çağrısında bulunuyorlar.

Geçmişe ve yakın tarihe baktığımızda da dış borç meselesinin yalnız sosyalist devrimlerin ardından değil çeşitli kapitalist hükümetler tarafından gündeme getirildiğini ve borçların kısmen veya tamamen reddedilebildiğini görüyoruz. Şimdi bu örneklerle kısaca bakalım.(11)

ABD 1839-1868: Bugün bağımlı ülkelerin emperyalist ülkelere dış borç ödemelerinin en büyük garantörlüğünü üstlenen ABD, geçmişte kendisi birkaç defa İngiltere'ye olan dış borçlarını ödemeyi reddetmişti. 1839-42 arasında, nehir kanallarının inşası için sağlanan krediler Mississippi, Louisiana, Maryland ve Pennsylvania eyaletleri tarafından geri ödenmedi. 1868'de ise, Kuzey ve Güney arasındaki iç savaş sırasında, İngiltere tarafından desteklenen Güney hükümetlerine verilmiş olan borçlar, savaş galibi Kuzey tarafından yasa dışı ilan edildi ve ödemeleri durduruldu.

Meksika 1861: Devlet başkanı Benito Juarez (1858-1864) döneminde İngiltere, İspanya ve Fransa'ya olan borçların ödemesi iki yıllığına durduruldu.

Ekvador 1889: Flores ve Jijón hükümetlerinin Avrupa ve ABD bankalarıyla çok ağır şartlara onay veren borçlanma müzakereleri bir toplumsal ayaklanmaya neden oldu. Halk seferberliği üzerine iktidara gelen yeni hükümet dış borç ödemelerinin durdurulduğunu açıkladı.

Arjantin 1890: Lenin'in de-yimiyle, İngiltere'nin bir "mali sömürgesi" haline gelen Arjantin'in bu ülkeye olan dış borcu ödenemez bir noktaya ulaştı. Bu durumun bir toplumsal ayaklanmayı tetiklemesinin ardından dış borç ödemeleri birkaç yıllığına durduruldu.

Venezuela 1901: Devlet Başkanı Cipriano Castro dış borç ödemelerinin durdurulduğunu ilan etti.

Rusya 1917: Ekim Devrimi'nin ardından Bolşevikler, Çarlık döneminden miras kalan dış borcu reddettiklerini duyurdular.

Almanya 1923: Savaş yenilgisinin ardından İngiltere ve Fransa tarafından Almanya'ya yüklenen acımasız savaş tazminatları ve bununla beraber artan dış borçlar nedeniyle Alman ekonomisi 1923'te ağır bir krize girdi. Dönemin hükümeti dış borç ödemelerini durdurduğunu açıkladı.

İngiltere, Fransa ve İtalya 1933: Dünya ekonomik krizi nedeniyle ABD'ye olan toplam 12 milyar dolarlık borcun ödemesini durdurduklarını açıkladılar.

Küba 1959: Devrimin ardından, yeni hükümetin açıkladığı ilk önlemlerden biri Batista döneminin dış borçlarını reddetmek oldu.

ABD 1971: Başkan Nixon 1944'te imzalanan Bretton Woods Anlaşması'nın temelini oluşturan doların altına çevrilebilirliği ilkesini, yükselen enflasyon nedeniyle durduğunu açıkladı. Bu adım, dolar uluslararası para birimi olma özelliğini korumaya devam ederken, ABD Merkez Bankası'na sınırsız, karşılığı olmayan para basabilme hakkı ta-

nıyordu. Bu sırada Nixon 50 milyar dolarlık dış borç ödemesinin de durdurulduğunu açıkladı.

Meksika 1982: IMF'nin dayattığı politikalar sonucunda derin bir ekonomik krize yuvarlanan ve dış borcunu ödeyemez hale gelen Meksika, 1982'de dış borcunun bir kısmını ödemeyi reddettiğini duyurdu.

Bolivya 1984: Borç ödemelerinin durdurulması talebiyle gerçekleşen genel grev, hükümeti moratoryum ilan etmeye zorladı.

Kosta Rika 1984: Hükümet döviz kaynaklarının borç ödemek için kullanılmasını yasakladı. Kreditörler New York'ta dava açtı fakat Mahkeme konunun "Ulusunun nihai yıkımını engelleme için egemen bir ülkenin aldığı bir karar" olduğu sonucuna vardı.

Brezilya 1987: Brezilya da moratoryum ilan eden ülkeler arasına katıldı.

Rusya 1998: Ülke ekonomisi çöktü ve hükümet ücretleri ödeyemeyeceğini duyurdu. Maden işçilerinin 6 ay ücret alamayacağı açıklandı. Bunun üzerine ma-

denciler, hükümetin dış borcu ödemek yerine ücretlerini ödemesi için Moskova'ya kamp kurdu.

Ekvador 1999: Yerlilerin başını çektiği toplumsal seferberlikler birçok hükümetin düşmesini beraberinde getirirken, dönemin hükümeti borç ödemelerini durdurduğunu açıkladı.

Arjantin 2001: "Arjantinazo" olarak anılan halk isyanı ödemelerin durdurulması sonucunu doğurdu. Buradan sağlanan kaynaklar sosyal harcamalar için kullanıldı. Ne var ki, 2003'te sol bir söylemle iktidara gelen Kirchner hükümetleri döneminde dış borç ödemeleri tüm hızıyla devam etti.

İzlanda 2010: 2008 krizinin ardından ülke ekonomisinin çökmesiyle birlikte, 2010'da gerçekleştirilen referandumda halkın yüzde 95'i dış borç ödemelerinin reddi yönünde oy kullandı. Güçlü halk baskısı hükümeti borç ödemelerini durdurmaya zorladı.

Yukarıda son 150 yılda borç ödemelerine ilişkin çeşitli örnekler verdik. Son on yıl içinden de benzer birçok örnek gösterilebilir. Özellikle son aylarda Afrika ülkelerinin borç ödemelerinin durdurulmasına ilişkin irade beyanı, bunlar arasında dikkat çekenlerden.(12)

Yukarıda andığımız örneklerden çeşitli sonuçlar çıkarmak mümkün. Öncelikle dış borç ödemesinin bir tabu olmadığı sonucu ortaya çıkıyor. Bağımlı ülkelerin emekçi halkları üzerine yıkılmış dış borç yükü değişmez bir kader değil, hükümetlerin bir

politik tercih meselesi olduğu anlaşılıyor. Dikkat çekici olan, yalnızca devrimci hükümetlerce değil burjuva hükümetler tarafından da borç ödemelerinin durdurabildiği olgusu. Özellikle de seferberlik halindeki kitlelerin basıncı altında olan hükümetler, ayakta kalabilmek için bu yola başvurabiliyor.

Ne var ki, gördüğümüz bir diğer önemli nokta, dış borç ödemeleri bir süreliğine durdurulsa bile, emperyalist sistemden kopuşu ve onun alternatifini yükseltecek diğer önlemlerle desteklenmedikçe, aynı mekanizma kısa bir süre sonra yeniden kuruluyor ve geçmişin kazanımları tümüyle geri alınabiliyor.

Günümüzün reformist önderlikleri ise bu noktaya dahi gelebilmiş değiller. Yunanistan'da Syriza, İspanya'da Podemos örnekleri, dış borç ödemelerinin reddi talebiyle çıkılan yolculukta, iktidara gelindiğinde bu ödemelerin nasıl birer sadık yürütücüleri konumuna geldiğini gösteriyor. Dolayısıyla dış borç ödemelerinin durdurulması, kapitalist sistemin sınırları içerisinde kalarak da mümkün olmakla birlikte, bu önlemin kalıcı olması ve mantıklı sonucuna ulaşması diğer antikapitalist önlemlerle bir arada uygulanmasını zorunlu kılmakta.

Notlar:

- 1) <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/erdogan-kendisini-elestirenlere-tessuf-et-ti-2477004/>
- 2) <https://www.evrensel.net/>

haber/411200/cumhurbaskani-erdogandan-ekonomi-yorumu-turkiye-adeta-bir-ucusun-icerisinde

3) <http://www.mahfiegilmez.com/2020/07/rezervleri-hesaplama-rehberi.html>

4) <https://www.sozcu.com.tr/2020/ekonomi/rezervler-turkiyeyi-dis-borclarda-savunmasiz-birakti-5949093/>

5) <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53743986>

6) <https://t24.com.tr/haber/uluslararası-finans-enstitüsü-raporundan-türkiye-borcu-en-cok-artan-uc-ulkeden-biri,893047>

7) Éric Toussaint, *The Debt System, A History of Sovereign Debts and their Repudiation*, Haymarket Books: Chicago, 2019.

8) Vladimir İlyiç Lenin, *Lenin: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması*, Agora Kitaplığı: İstanbul, 2014.

9) Şevket Pamuk, *Osmanlı-Türkiye İktisadî Tarihi 1500-1914*, İletişim Yayınları: İstanbul, 2007.

10) Muhittin Karkın, "Türkiye 'alt emperyalist' mi?", <http://trockist.net/index.php/2019/01/28/turkiye-alt-emperyalist-mi/>

11) Verilen bilgiler için şu kaynak temel alınmıştır: José Castillo, *Deuda Externa: Colonización, Miseria y Corrupción*, Ediciones El Socialista: Buenos Aies, 2010.

12) Simon Rodríguez Porras, "Afrika Bloğu Dış Borcun Ödenmesine Karşı", <http://trockist.net/index.php/2020/06/05/afrika-bloğu-dis-borcun-odenmesine-karsi/>

Lübnan: Patlayan rejiminiz sandığa sığmaz!

Görkem Duru

Tarihinin en derin ekonomik bunalımını yaşamakta olan Lübnan'da, 4 Ağustos günü Beyrut limanında gerçekleşen şiddetli patlamanın açığa çıkarttığı, devasa bir yıkım ve kitlelerin dizginlenemez hiddeti oldu. 2013 yılından bu yana ülkenin en önemli limanında bir depoda bekletilmekte olan 2 bin 750 ton amonyum nitratın patlaması sonucu 200'ü aşkın kişi hayatını kaybederken, 5000'den fazla kişi yaralandı ve 300 bine yakın Lübnanlı evsiz kaldı. Yıkımın boyutlarını gözler önüne seren bu rakamlara patlamanın yaratacağı orta ve uzun vadeli ekonomik ve toplumsal sonuçlar da eklendiğinde Lübnanlı emekçiler için tablo çok daha vahim bir hale bürünüyor.

Öte yandan, patlamanın gerçekleştiği konjunktür, 2019 yılı Ekim ayından bu yana ülke-

nin içerisinde geçmekte olduğu devrimci sürece tekabül etmekte. Ekonomik çöküşe karşı mücadeleleri mezhepçi rejime karşı öfkeleriyle birleşen Lübnanlı emekçiler dokuz ayı aşkın bir süredir seferberliklerini sürdürürken yaşam koşulları zaten COVID-19 pandemisiyle daha da kötüleşmişti. Böylesi bir süreçte gerçekleşen patlama kitlelerin rejime karşı hiddetlerinin zembereğinden boşanmasına yol açtı.

Hükümet, patlamanın ardından kendisine yönelecek olan öfkenin önünü kesebilmek adına bir yandan sorumluların tespiti için bir komisyon oluşturulacağını söylese de diğer yandan olağanüstü hal ilan edip Beyrut sokaklarında orduya geniş yetkiler vererek kitleleri sindirmeye çalıştı. Ancak Lübnan emekçi halkının gözünde patlamanın

sorumluları belliydi ve "Halk rejimin yıkılmasını istiyor" sloganlarıyla sokakları terk etmediler. Seferberliklerin altıncı gününde Hasan Diyab hükümeti, birçok bakanının görevinden ayrılması sonucunda istifasını sunmak zorunda kaldı. "17 Ekim Devrimi'nin" alaşağı ettiği Saad Hariri hükümetinin (Hariri hükümeti 29 Ekim 2019'da istifa etmişti) ardından, 21 Ocak tarihinde göreve gelen, demokratik gerici karakterli teknokrat hükümet altı ayın sonunda, bir kez daha kitlelerin seferberliği sonucunda görevini bırakmak zorunda kaldı.

Kitleler hükümeti istifaya zorlayarak önemli bir kazanım elde ettiler. Ancak Diyab istifasını sunarken iki ay içerisinde erken seçim yapılacağını açıkladı: Yani çürümenin eşiğindeki Lübnan kapitalizmi, yolsuzluğa bu laşmış, yozlaşmış, mezhepçi re-

Jimini ayakta tutabilmek adına Diyab hükümetinin ardına sakanıp, kendi paçasını kurtarmayı deneme yoluna gitti.

Yozlaşmış bir rejim, çürümüş bir kapitalizm

Tek başına Beyrut limanında gerçekleşen patlama dahi ülkedeki düzenin yozlaşmışlığını ve çürümüşlüğünü gözler önüne sermeye yeterli bir örnek niteliğinde. 2 bin 750 ton amonyum nitratın altı yıldan fazla bir süre limanda bekletilmesi, çeşitli uyarılara rağmen taşınması adına herhangi bir adım atılmaması, patlamanın sorumluluğunun oldukça geniş bir çepere yayıldığına kanıtı. Ve bu sorumluluk, yöneticilerin “ihmalî” ya da “beceriksizliği” gibi bireysel düzeylere indirgenemeyecek vaziyette. Karşımızda duran, kapitalizmin insan hayatı yerine kârlılığı ön planda tutan vahşî, sömürücü düzeni ve bu düzeni temsil eden Lübnanlı mezhepçi politik liderlerin tamamı. “Ortadoğu’nun İsviçre’si” sıfatıyla emperyalizmle işbirliği içerisinde kayırmacı, mezhepçi bir düzen inşa eden, neoliberal politikalarla, özelleştirmelerle Lübnan halkının birçok kamusal hizmete erişiminin yolunu kapatan, ülkedeki bankaların hissedarları olup kârlarına kâr katan, ekonomik krizle birlikte emekçi halkın bankadaki parasına erişim kısıtlaması getirip, kendi servetini yurt dışına kaçırmaya çalışan bir rejimin temsilcileri...

2019 yılından bu yana Lübnanlı emekçiler derin bir ekonomik krizle mücadele içerisinde. 2019 yılı Ekim ayında ülkedeki devrimci süreci başlatan da kitlelerin krizin faturasını ödememek ve kemer sıkma politikalarına karşı durmak için sahneye çıkış-

larıydı. COVID-19 pandemisiyle birlikte kriz daha da derinleşti. Ülkenin dış borç miktarının GSYH’nin (Gayri Safi Yurtiçi Hasıla) yüzde 170’ine tekabül eden 92 milyar dolara ulaşmasının ardından, hükümet mart ayında temerrüde düştüğünü açıklamıştı. Bankalar emekçilerin hesaplarındaki paralarına erişimlerine sınırlandırmalar getirirken, enflasyonun yüzde 400’lere yükselmesi, Lübnan halkının alım gücünü yerle bir etmiş durumda. Çalışabilir nüfusun yüzde 55’e yakınının işsiz olduğu ülkede, toplam nüfusun yüzde 60’a yakını yoksulluk sınırının altında bir yaşam sürdürmeye çalışıyor. Emekçi halkın elektrik ve temiz su gibi temel kaynaklara erişiminde ciddi eksiklikler söz konusuysen, pandemiyle derinleşen krizle beraber buğday ve ilaç gibi can alıcı maddelere ulaşımında da önemli sorunlar açığa çıkmıştı.

Böylesi bir atmosferde gerçekleşen patlamanın ekonomik ve toplumsal sonuçları itibarıyla ülkedeki koşulları daha da kötüleştireceği aşikâr. Üretimden ziyade ithalata dayalı bir ekonomik modele sahip olan Lübnan’ın birincil önemdeki limanı yok olmuş durumda ve diğer limanlar ise iktidar tarafından gerekli yatırımlar yapılmadığından, aynı kapasiteyi taşıyabilecek durumda değil. Patlama öncesinde buğday ve ilaç gibi temel ihtiyaç maddelerine erişimde aksaklık yaşanırken, Beyrut limanında yer alan buğday ambarının patlama sonucu yok olması ve yine Beyrut’un iki önemli hastanesinin patlamadan ağır hasar alması, önümüzdeki süreçte, pandemiyle birlikte olası bir gıda ve sağlık krizi tehlikesini de beraberinde getirmiş oldu. Ek olarak da 300 bini aşkın Lübnan-

nanlının evsiz kalmış olması, şehirde birçok binanın yıkılması ve önemli bir miktarının da ciddi hasar görmüş olması tabloya eklendiğinde hem ekonomik krizin hem de rejimin yönetememe krizinin sonuçlarının ağırlığı gözler önüne seriliyor.

İşte, 1975-90 yılları arasında ülkede gerçekleşen iç savaşın ardından, 1989 yılında imzalanan Taif Anlaşması sonucunda emperyalizm ve İran (Hizbullah) ortaklığında, Lübnan’da inşa edilen dışa bağımlı ve mezhepçi rejimin ülkeyi sürüklemiş olduğu kapitalist enkaz. Sınıf çatışmalarını kapitalist sömürü lehine, mezhepçi temellerde görünmez kılmayı hedefleyen rejimin ulaştığı nokta; Şii, Sünni ya da Hristiyan mezhep liderlerinin ve politikacıların azıllı kapitalistler haline gelerek, en zengin 100 listelerine girmesi, servetlerine servet katmaları ve emekçi halk nezdinde mezhepçi perdenin açılmaya başlaması.

Lübnan’ın içinden geçmekte olduğu böylesi derin bir toplumsal ve ekonomik kriz ortamında emperyalist kapitalist akbabalar ise ellerini ovuşturarak bir yandan kitle seferberliklerine rağmen rejimi ayakta tutarak kendi çıkarlarını garanti altına almanın, öte yandan da ekonomik krizin ve patlamanın yarattığı çöküşten Lübnan’a “ekonomik yardım paketleri” iletip, Beyrut’un yeniden inşasında rol kaparak kârlarını yükseltmenin peşindeler. Kısacası, borçlandırma yoluyla ülkenin dışa bağımlılığını pekiştirme arayışındalar. Patlamanın ertesi günü Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron’un ülkeye yaptığı ziyaret tam da bu düzlemde oturmakta.

Lübnanlı emekçi kitleler, dışa-

rıdan gelecek herhangi bir “ekonomik yardım paketinin” kendilerine “ekonomik kesinti planı” olarak yansıtacağına bilincinde olarak Macron’un ziyaretine karşı yeniden seferber oldular. Patlamanın yıkımına, ekonomik enkaza, mezhepçi, kayırmacı, yolsuz rejime karşı öfkelerini birleştirdiler.

“İlmikleri hazırlayın”

Lübnan’ın içerisinde geçmekte olduğu devrimci sürecin başlangıcında olduğu gibi, kitleler ekonomik ve rejim karşıtı demokratik, toplumsal talepleri uğruna bir kez daha ayaklandılar: “*Halk rejimin yıkılmasını istiyor!*”, “*Defolun, hepiniz katilsiniz!*”, “*İlmikleri hazırlayın!*”

İktidarın kitle hareketini bastırmak adına olağanüstü hal ilan ederek orduya geniş yetkiler tanınmasına ve kolluk kuvvetlerinin plastik mermi, göz yaşartıcı gaz ve gerçek mermi kullanarak seferberliklere sert müdahalesine rağmen emekçi halk sokakları terk etmedi. 8 Ağustos günü için ilân edilen “öfke günü” kapsamında Şehitler Meydanı’n-

da toplanan Lübnanlı emekçiler mezhepçi siyasetçilerin idam sehпасındaki maketlerini taşıyarak, patlamanın ve ülkedeki ekonomik çöküşün sorumlularının, yani mezhepçi rejimin temsilcilerinin, yargılanmasını talep ettiler. Enerji, Dış İşleri ve Ekonomi Bakanlıkları ile Lübnan Bankalar Birliği’nin ofisleri ve birçok bankanın genel müdürlükleri kitleler tarafından işgal edildi.

Patlamanın sorumlularının araştırılması için bir komisyon kurulacağını duyuran Diyab hükümeti kitlelerin basıncı karşısında erken seçim başvurusunda bulunacağını açıklasa da bu Lübnanlı emekçilerin sokaklardan çekilmesine yol açmadı. Seferberliklerin devamıyla birlikte, Maliye, Enformasyon, Çevre ve Adalet Bakanları’nın istifasının ardından Hasan Diyab hükümeti de iki ay içinde erken seçim yapılacağını açıklayarak istifasını sundu.

“17 Ekim Devrim’inin” başlatıldığı sürecin ardından Saad Hariiri hükümetinin istifasının sonrasında, çıkarları mevcut rejimin

devamını garanti altına almakta yatan Lübnanlı kapitalistler ve mezhepçi liderler, Hasan Diyab önderliğinde bir teknokrat hükümetin kurulmasında fikir birliğinde bulunmuştu. Egemenlerin temel amacı, kitlelerin rejim karşıtı taleplerini, düzen içerisinde yapacakları kısmi demokratik düzenlemeler –örneğin, daha demokratik bir seçim yasasının hazırlanması– vasıtasıyla soğurarak, ekonomik ve toplumsal dönüşüm taleplerini ertele-yip, kapitalist sömürü politikalarının sürekliliğini sağlamak idi.

COVID-19 pandemisinin başlangıcı ve bunun sonucunda kitle hareketinin geri çekilişiyle birlikte Diyab hükümeti bu plan doğrultusunda zaman kazanmış olsa da salgının ekonomik ve toplumsal koşulları ağırlaştırması nisan ayında Lübnanlı emekçilerin yeniden seferber olmasının önünü açmıştı. Gelir dağılımındaki eşitsizliğin, işsizliğin, mezhepçi rejim temsilcilerinin yolsuzluklarının, yani temel taleplerinin çözümü yerine derinleşerek sürdüğünü gören emekçi

halk, patlamanın açığa çıkardığı yıkım ile birlikte devrimci seferberliğine ivme katarak Diyab hükümetinin de sonunu getirdi.

Ancak Lübnanlı kapitalistler ve mezhepçi liderler, erken seçim çağrısının ardına sığınarak, emperyalizmle işbirliği içinde yenden rejimlerini ayakta tutma çabasındalar. Bunu yapmaya çalışırken dayandıkları en temel faktörler ise, devlet aygıtı eliyle kitlelere uyguladıkları baskı, “ulusal birlik hükümeti kurulsun” benzeri demokratik gerici çağrılar ve belki de en önemlisi, kapitalist sömürü politikaları sonucunda ne kadar aşınmış olsa da ülkede halen varlığını sürdüren mezhepçi bölünme.

Erken seçim çağrısına karşı, Lübnanlı emekçilerin rejimden ve kapitalist sömürü politikalarından kopuş doğrultusunda sürdürmekte oldukları mücadelelerinde de en belirleyici olacak unsur, emperyalizm ve ülke egemenleri tarafından devamlı olarak kullanılmaya çalışılan mezhepçi ayrımlar karşısına, emekçilerin, kadınların, gençlerin ve tüm ezilenlerin sınıfçı birliğini yerleştirmek ve onu inşa etmek olacak.

Hepsi gitsin: Erken seçim değil! Bağımsız ve egemen bir Kurucu Meclis!

Bu birliği oluşturmanın temeli ise emperyalizmin ve Lübnanlı kapitalistlerin rejimi muhafaza etmek adına başvurabilecekleri tüm manevraların karşısında seferberlikleri sürdürebilmekten ve mücadele içinde özyönetim örgütlenmelerini hayata geçirebilmekten geçiyor. On ayı aşkındır kendiliğinden bir şekilde sürmekte olan seferberliklerin içinde bu tip organların henüz tam anlamıyla açığa çıkamamış ol-

ması ve ayaklanmanın önderlikten yoksun bir şekilde seyrediyor oluşu mevcut rejimden kopuşta bir alternatif noksanlığına işaret ediyor olsa da, Lübnan emekçi halkının ekonomik ve toplumsal çöküşe karşı direngen mücadelesi sürüyor.

Bu noktada, mücadele halindeki kitlelerin ve Lübnanlı sosyalistlerin, kendi özyönetim organlarını, rejimden ve kapitalist sömürü düzeninden kopuş yönünde bir acil eylem planı ile birlikte açığa çıkartmaları devrimci sürecin seyrinde sömürülenler ve ezilenler lehine büyük bir ileri adım olacaktır.

Bu yolla, egemenlerin rejimi ayakta tutmak adına başvurdukları seçim manevrasının karşısına, ülkenin içerisinde geçmekte olduğu tüm sürecin sorumlusu mezhepçi, yozlaşmış ve yolsuz rejimden ve onu ayakta tutan anayasadan keskin bir kopuş için, “hepsinin gitmesi” için, bağımsız ve egemen bir Kurucu Meclis’in oluşturulması hedeflenebilir.

Tabii Lübnanlı kitlelerin seferberliği daha ileri bir düzeye sıç-

rayarak bağımsız ve egemen bir Kurucu Meclis talebini aşan bir noktaya erişirse, yine bu vasıtayla, emperyalist kapitalist sömürü politikalarından kopuş ekseninde, dış borç ödemelerinin iptali, bankaların ve özelleştirilen tüm kamu kuruluşlarının tazminatsız kamulaştırılması yönünde, merkezi ve planlı bir ekonominin oluşturulması adına bir işçi-emekçi hükümetinin inşasına ivme kazandırılabilir.

COVID-19 pandemisinin küresel krizi derinleştirmesiyle birlikte, “sosyalizm ya da felaket” tanımlaması yapabileceğimiz bir dünya durumu içerisinde geçmekteyiz. Böylesi bir dünya konjonktüründe mücadele halindeki Lübnan emekçi halkının, rejimden ve kapitalist sömürü düzeninden çıkabileceği bir alternatif yaratabilmesi, dünya emekçi halklarına önemli bir örnek teşkil edecektir. Biz enternasyonalist devrimcilere düşen ise, Lübnanlı kitlelerin bu mücadelesini politik ve örgütsel olarak desteklemek ve onunla dayanışmanın yollarını geliştirmektir.

Fransa için bir eylem programı

Lev Troçki

Fransa için bir eylem programı ilk olarak La Verité'nin ("Gerçek") Haziran 1934 sayısında, daha sonra Fourth Internationalın ("Dördüncü Enternasyonal") Ekim 1942 sayısında yayımlandı. La Verité, Fransa'da faaliyet gösteren Komünist Birlik'in yayın organıydı. Bu broşür Birlik'in imzasıyla basılmış olsa da, aslında Troçki tarafından kaleme alınmıştır. Metnin politik olgunluğu ve devrimci gerçekçiliği okuyucuya bunu hissettirmiyor olsa da broşürün önemli bir kısmı Troçki'nin yaşayacak bir ülke bulabilmek için bürokratik işlemlerle uzun uzadıya boğuşmak zorunda kaldığı telaşlı haftalarda sekreterlerine dikte edilmişti. Bu zorlu haftaların ardından metin ortaya çıkınca, son hali Troçki tarafından bir kere daha elden geçirildi. Bu program 6 Şubat 1934'ün ardından Fransa'da gelişen öndevrimci duruma bir cevap niteliği taşıyordu. 6 Şubat günü faşist ve gerici gruplar, Meclis'te Daladier hükümetine karşı silahlı bir protesto gerçekleştirmişti. Fransız işçi sınıfı bu arsızlığa 12 Şubat'ta çıktığı bir günlük bir ulusal genel grevle cevap verdi. Grevin ardından Fransa'da hızlı bir sağa kayış başladı ve Daladier'nin yerine Doumergue geldi. Doumergue'in ilk sözü "güçlü" bir hükümet kurmaktı. O güne dek Komünist Birlik'in ajitasyonunun merkezinde olan birleşik cephe taktiği, tam olarak bu dönemde kitlesel işçi sınıfı partilerinin ve sendikaların toplantılarında kabul görmeye başladı. Troçki'nin kaleme almış olduğu bu metin, geniş emekçi yığınlarından onay görmeye başlayan birleşik cephe taktiğinin politik olarak içeriğinin, yönteminin, hedeflerinin ve yöneliminin belirlenmesine bir katkı olmayı amaçlıyordu. Ancak bu metin, 1934'te yazılmış olması itibariyle bir erken dönem Geçiş Programı olarak da okunabilir. Kapitalizmin can çekişmesi ve IV. Enternasyonal'in görevleri: Geçiş Programı (GP), bu metnin yayımlanmasından dört sene sonra, 1938'de, Dördüncü Enternasyonal'in kuruluş kongresinde kabul edilecekti. Elbette GP tek bir ülkeye dair değildi, uluslararası bir pusula olma işlevi taşıyordu. Bu metnin güçlü yanlarından biri de budur: GP'nin metodik ve teorik düzlemde ortaya koyduğu anlayışın, bir ülkenin kendi özgü şartları çerçevesinde nasıl hayata geçirebileceğini göstermektedir. Bu bakımdan aşağıda okuyucularımıza sunduğumuz metnin, Türkiyeli devrimci Marksistlerin Türkiye devriminin Geçiş Programı'nın inşa edilmesi görevine eşsiz bir katkı sağlayacağına şüphe yoktur. Son olarak aşağıda İngilizce'den Kaan Gündeş'in çevirisiyle sunulan metnin Writings of Leon Trotsky 1934-35'ten (Pathfinder Press, New York, 1974) alındığı belirtilmelidir.

* * *

1. Faşizm ve savaş tehdit ediyor!

Fransa'nın bütün ezilenlerine!

Büyük burjuvazi tarafından yönetilen Fransa, kapitalist dünyanın çözülüşü içinde su alıp batıyor. Toplumun yöneten çevrelerinin içinde, rejimin bütün kurumlarında skandallar çoğalıyor; zenginlerin yozlaşmış etkisi yayılıyor.

İşçiler için yaygınlaşan işsizlik; küçük köylüler için iflaslar; bütün sömürülenler için sefalet artıyor.

Can çekişmekte olan kapitalizm iflas etmekte. Ve egemen sınıfın kendi tarihsel iflasından kurtulmak için sadece bir planı bulunuyor: Emekçi kitleler için hala daha fazla sefalet! Bütün reformların, en önemsiz olanlarının bile yok edilmesi! Demokratik rejimin yok edilmesi!

Dünyanın her tarafında faşizmin demirden ökçesi, çaresiz kapitalizmin son barınağı haline gelmektedir.

Ekim 1917'deki Rus Devrimi tarafından ölümcül bir darbe yiyen emperyalizm, savaş sonrasının iki döneminde proleter partilerin yenilgisi dolayısıyla toplum üzerindeki hakimiyetini sürdürebildi: Sosyal Demokrasinin genel ihaneti ve bu yenilgileri takip eden Komünist Enternasyonal'in yozlaşması. 1923'te Alman Devrimi'nin, 1927'de Çin Devrimi'nin ve 1933 ile 1934'te Alman ve Avusturya proletaryasının yenilgisi [1], kapitalizmin kendisini dengeye kavuşturmakta başarılı olmasının belirleyici uğraklarıydı.

Bununla birlikte, Sovyet Rusya'daki eski egemen sınıfın kendisini yeniden tesis edemediği bu istikrarsız zaferler, yalnızca evrensel krizlerin daha da keskinleşmesine hizmet etti. Tekellerin dünya pazarı üzerindeki basıncı bugün ulusal sınırlarla ve özel mülkiyetle her zamankinden daha şiddetli ve anarşik biçimde çatışıyor.

Proletaryanın sosyalizme devrimci yürüyüşünün tersine dönüşlerinden faydalanan dünya burjuvazisi, örgütlü işçi sınıfını kendi yolunun üzerinden temizlemek için umutsuz çabalara girişerek, son barınağı olan faşizmi kullanıyor.

Fransız burjuvazisini faşizme doğru itekleyen uluslararası durum budur.

Ancak yalıtık halde faşizm henüz çözülmekte olan kapitalizmin henüz son sözü değildir. İç düşmanıyla savaşmış olan her emperyalizm, dışsal olarak da genişlemelidir. Bu yeni bir *dünya savaşının* kaynağıdır. Elli milyon insan son savaşın ve onun sonrasının gaddar ıstırapında yok oldu.

Sonraki savaşta dünyanın her yanından yüz milyonlarca işçi katledilecektir. Nüfusu durağan olan Fransa, bu katliamdan diğer ülkelere oranla daha az kaçabilir.

İşçiler bütün güçleriyle burjuvazinin bu canice planlarına karşı mücadele etmelidir.!

2. Fransız burjuvazisinin planı

Ülkeyi batırdığı kaostan çıkarmayı denemek için Fransız burjuvazisi ilk olarak parasal sorunu çözmek zorundadır. Bir kesim bunun *enflasyonla*, yani kağıt para basılması, ücretlerin alım gücünün azaltılması, hayat pahalılığının arttırılması, küçük burjuvazinin mülksüzleştirilmesi yoluyla yapılmasını istiyor; diğer kesim ise *deflasyon* yöntemini, yani işçilerin ekonomik düzeylerinin geriletmesini (maaşların ve ücretlerin düşürülmesi), işsizliğin yaygınlaştırılmasını, küçük tarım üreticilerinin ve kent küçük burjuvazisinin yıkıma uğratılmasını öneriyor.

Her iki seçenek de sömürülenler için artan sefalet anlamına geliyor. Bu iki kapitalist yöntem arasından birini seçmek, sömürülenlerin işçilerin boğazını kesmek için hazırladığı iki araçtan birini tercih etmek anlamına gelir.

Fransız kapitalistlerinin planının ilk adımı sert bir deflasyon uygulamasıdır. İşçiler işsizlik ödeneğinden mahrum bırakılıyorlar; sosyal sigorta tehdit altında; ücretler kısıtlanıyor. Kamu çalışanları çoktan etkilendi; küçük köylüler sırada.

Eğer çıkarına olacaksa, bu, burjuvaziyi yarın, diğer yöntem olan enflasyona geçmekten alıkoymayacak. Hitlerci Almanya bir örnektir. Sömürülenler güçlü bir biçimde burjuvazinin bu planına karşı çıkmalıdır!

İşçiler deflasyon programına, yani kendi geçim düzeylerinin düşürülmesine, ülkeyi sömüren Oustricler ve Staviskyler çetesinin ayrıcalıklarının ve kârlarının tamamen "deflasyonu" yoluyla toplumsal ilişkileri kökten dönüştürmeye yönelik kendi programlarını ortaya koymalıdır. [2] Bu, kurtuluşa giden tek yoldur.

3. "Ticari sırların" ilgası

Emekçi kitlelerin yararına bir çözüm bulmak için, gecikmeksizin kapitalist iflasın amansız bilançosunu ortaya koymalı, tüm sınıfların, tüm toplumsal grupların gelir ve giderlerinin envanterini çıkarmalıyız.

Proleterler için, bütün kategorilerden sömürülenler için bu zor değildir. İşçilerin ücretleri ka-

pitalist muhasebe defterlerinin içinde kayıt altında. Giderlere gelince, küçük iş insanları bunları haftadan haftaya kaydediyorlar. Köylülerin, zanaatkarların, küçük iş insanlarının, alt düzey memurların gelir ve giderleri kimse için bir sır değil. Muhteris bankalar ipotekler aracılığıyla köylülerin yıkıma uğramalarındaki artış oranını tamı tamına tahmin ediyor!

Ancak kapitalistler, büyük sömürücüler, kısıkanç bir şekilde kendi sırlarını koruyorlar. Ülkenin toplam üretimini, onun onda dokuzunun doğrudan sahibi olarak egemenlikleri altında tutan tröstler, tekeller, büyük şirketler hırsızlıklarının hesabını asla vermiyorlar.

Sömürücü mafya kendisini “ticari sırların” kutsalığı arkasında gizliyor.

Ticari sır, yoksulların yaşamını denetlemek ve Staviskiler ve Wendeller gibi kendilerini “genel refah” ve “ulusal ekonomi” gibi perdeler arkasında gizleyen zenginlerin tüm banka, sınai ve ticari işlemlerinin üstünü örtmenin mazeretinden başka bir şey değildir.

Kahrolsun ticari sırlar: Her kim ki fedakarlıklar talep etmektedir, o işe muhasebe defterlerini açarak başlamalıdır. Sahtekarlıkları böylece açığa çıkacaktır!

4. Bankalar, sanayi ve ticaret üzerinde işçilerin ve köylülerin denetimi

Burjuva demokrasisi emekçi kitlelere, sandık aracılığıyla önderleri üzerinde bir tür politik kontrol olanağı sağladı. Burjuvazi kendisine zarar vermediği sürece bu tür bir demokrasiye izin verdi. Ama uyguladığı sömürüye dayalı ve sonuçta anarşiye, iflaslara ve kitlelerin sefaletine yol açan ekonomi üzerindeki yönetimi üzerinde en hafif bir denetimine bile izin vermemiştir.

Asalak hissedar, kendisini zenginleştiren alım satımın nasıl işlediğini bilme hakkına sahiptir. İşçi, sömürülen üretici ise sadece itaat etmeli ve çenesini kapamalıdır; o sadece makinenin bir parçasıdır.

Ancak işçiler makinenin bütün parçalarını bilmek istiyorlar. Yalnızca onlar makinenin işleyişini yargılayabilirler. Yönetimin kapitalist kuralı yerine emekçi halkın katı denetimini geçirelim.

Fabrika komiteleri, köylü komiteleri, küçük hizmetlilerin, çalışanların komiteleri, emekçi halka sadık dürüst teknisyenlerin, mühendislerin, muhasebecilerin yardımıyla kolaylıkla sömürülenlerin “ticari sırlarına” son verebilirler. İşte bu yöntemle

bankaların, sanayinin ve ticaretin üzerinde kamu denetimi kuralmalıyız.

5. İşçilere!

Komünist Birlik bu genel çağrı doğrultusunda işçiler lehine aşağıdaki önlemler için mücadele etmektedir:

Kırk saatlik haftalık çalışma süresi, ücretlerin artırılması. İşçi denetimi, üretici güçlerin düzeyinin iş gününün kısaltılmasına izin verdiğini gösterecektir. Emekçi halkın maddi ve manevi yararı için, Forjeler’in Komitesindeki, Houillereler’in ve Finalyler’in, Schneiderlar’ın ve Staviskyler’in Komitelerindeki sermayedarların hesabından kesilmek üzere ücret artışı.

Gerçek bir *sosyal sigorta* ve her şeyden önce işsizlik sigortası. En az bir aylık yıllık izin. Kişilerin elli yaşından sonra yaşayabilmelerine yeterli olacak emeklilik maaşı.

Eşit işe eşit ücret. Kadınların, genç insanların, yabancıların ve sömürge halkların aşırı sömürülmesine son verilmesi.

Emekçi kadınlara, emekçi erkeklerle aynı ücretler ve aynı haklar. Özel ek izinlerle birlikte annelik koruması.

Genç insanlara yetişkinlerle eşit ücret. Eğitimin ve öğrenimin yaygınlaştırılması. Özel hijyen önlemleri.

Yabancı ve sömürge işçilerine uygulanan tüm özel mevzuatın yürürlükten kaldırılması.

6. Bankaların, temel sanayinin, sigorta şirketlerinin ve ulaşımın ulusallaştırılması

Bugün, ülkenin bütün ekonomisini gerçekte yöneten ve denetleyen bankalardır. Ama eğer emekçi halk, bankaları ele alır ve onlar aracılığıyla sanayiye, ulaşımı ve ticareti yönetmeye başlarsa, genel yaşam standardı bir anda yükselebilir.

Bankaların, büyük sanayinin, ulaşımın ve sigorta şirketlerinin ulusallaştırılması, büyük emekçi kitlelerin, tüm halkın refahını hedefleyen bir ekonominin birincil koşuludur.

Bu ulusallaştırma, yıllar boyunca proleterlerin kanını dökerek kendilerini zenginleştiren ve yalnızca sefalet ve ekonomik anarşi önerebilmiş olan büyük kapitalistler için hiçbir tazminata izin vermemeli.

Büyük üretim ve değişim araçlarının ulusallaştırılması kesinlikle küçük tarım, zanaat ve ticari işletmelerin ezilmesi anlamına gelmemektedir.

Tam tersine, küçük işletmeleri boğazlayan ayrıcalıklı büyük tekellerdir.

Küçük işletmeler serbest bırakılmalı ve işçiler bir kez büyük işletmelerin ulusallaştırılmasının ardından onların yardımına gelebilecektir. Bankalarda, tekellerde, tröstlerde, vb. toplanmış olan devasa zenginlikten hareketle oluşturulacak olan planlı ekonomi, küçük üreticiye devletten doğrudan sipariş, hammadde ve tamamen elverişli koşullar altında kredi sağlayabilecek bir üretim ve bölüşüm planının oluşmasına olanak sağlayacaktır. Böylece köylülük ucuza tarım makinesi ve gübre edinebilecektir.

İşçilerin gerçekleştireceği ulusallaştırma, büyük özel tekellerin yıkımı, küçük işletmelerin desteklenmesi, ürünlerin geniş üretici kitlelerin çıkarları doğrultusunda yeniden bölüşümü anlamına gelir.

7. Dış Ticaret Tekeli

Dış ticaretin tümü devletin elinden geçmelidir. Böylece ticaret artık, ithalat ve ihracatı tüketicilerin çıkarlarını umursamadan düzenleyen özel tekeller tarafından kontrol edilmeyecektir. Ulusal üretim ile dünya pazarı arasındaki bu ilişkiden büyük kitleler için paha biçilmez yararlar sağlanacaktır. Böylece, dış ticaretin toplum yararına yönetilmesi ancak işçiler tarafından yönetilen devlet tarafından gerçekleştirilmiş olacaktır.

8. İşçilerin ve köylülerin ittifakı

Köylülük Fransız nüfusunun neredeyse yarısını oluşturmaktadır. Proleter devlet sömürülen köylünün yanı sıra kasabaların ve taşranın işçilerine de dayanmalıdır. Bizim programımız işçi sınıfının yanı sıra büyük kırsal kitlelerin ihtiyaçlarına da cevap vermektedir.

Açıktır ki nihai amacımız, gelişimin daha üst bir biçimi olarak, sanayinin olduğu kadar tarımın da kolektifleştirilmesidir. Ancak proletarya bu amacı köylülüğe dayatamaz. Sadece bu amaca dönük olan evrimi kolaylaştırabilir. Proletarya yalnızca bu yönde, kapitalist sömürücüler tarafından eşit olarak baskılanan bu iki sınıfın ortak deneyimiyle tamamlanması, doğrulanması ve genişletilmesi gereken öneriler yapabilir. İlk olarak köylülerin kendi kaderlerini belirleme, kendi güçlerini ve mülkiyetlerini kullanmayı seçme, çiftçilik yöntemlerindeki tercihlerini ifade etme, özelden kolektif ekonomiye geçiş anını kendi yargılarıyla seçme olanağını güvence altına almalıyız.

Kırsal nüfus homojen olmaktan çok uzaktır. E-

gemen sınıf ve onun köle ruhlu profesörleri, küçük bir azınlığın toprak mülkiyetinin büyük bir kısmını tekelleştirdiği ve tarımsal üretimin en iyi araçlarını (makinelere, traktörler, sığır, vb.), tabii bu arada kredi kaynaklarını da, kendi ellerinde topladığı gerçeğini kıskançlıkla saklıyorlar.

Biz aşağıdaki önlemlerin derhal hayata geçirileceği bir mücadele öneriyoruz:

Kent ve kır işçilerinin eşit haklara sahip olması. Sözleşmeler, işgünü ve haftalık tatil günü, sosyal sigorta (işsizlik sigortası da dahil) ile ilgili genel yasalar. Toplu iş sözleşmesi tarım işçilerine bütün yönleriyle uygulanmalı.

Büyük mülklerin, arazilerin ve örnek çiftliklerin kolektif tarım, kooperatifler ve küçük çiftçiler yararına kamulaştırılması.

Ortakçılık köleliğinin ilga edilmesi. Departmanlar tarafından seçilen köylü emekçiler komiteleri tarafından mevcut kiraların tashih edilmesi.

İpoteklerin gözden geçirilmesi. Moratorium. Bütün davalarının ve haciz işlemlerinin durdurulması.

9. Toplum için kamu hizmetleri!

Birkaç milyon çalışanı sömüren devletin büyük kurumları (postane, gümrükler, eğitim, vb.) kapitalizmin yararına işliyor. Son skandallar yüksek görevliler arasında hüküm süren yozlaşmayı göstermiş oldu.

Alt düzey devlet görevlileri, mevkilerini mülk sahibi sınıfın emekçileri daha da ezmesini olanaklı kılmak için kullanan yozlaşmış ve yiyici memurlar tarafından sömürülüyor.

Kökten bir temizlik yapmalıyız. Bütün sömürülenlerin işbirliğiyle, devlet görevlileri komiteleri ve sendikaları, tüm emekçi kitlelerce ve onlar için işletilen gerçek kamu hizmetlerinin oluşturulması için gerekli değişiklikleri yapacaklardır.

10. Polisin dağıtılması, askerler için politik haklar

Hükümet yoksullardan, sömürülenlerden, her koşuldaki insanlardan, polisi, seyyar muhafızları ve orduyu geliştirmek ve silahlandırmak için milyarlarca frank gasp ediyor; bunu, sadece iç savaş geliştirmek amacıyla değil, ama aynı zamanda emperyalist savaş hazırlamak için yapıyor. Kara ve deniz kuvvetlerine seferber edilen yüz binlerce genç işçi bütün haklardan yoksun durumdadır.

Hükümet darbesinin araçları olan gerici ve faşist subay ve astsubayların azlını talep ediyoruz.

Diğer yandan, silah altında olan işçiler bütün politik haklarını korumalı ve özel toplantılarca seçilmiş asker komiteleri tarafından temsil edilmelidir. Böylece onlar büyük emekçiler kitlesine yakından bağlı olacaktır ve gericilik ile faşizme karşı örgütlü ve silahlı halkla güçlerini birleştirecektir.

Kapitalist iradenin, burjuva devletin ve onun yozlaşmış politikacı kliklerinin icracıları olan tüm polis gücü dağıtılmalıdır. Polis görevinin yürütülmesi işçi milislerince üstlenilmelidir. Sınıf mahkemelerinin ilgası, bütün yargıçların seçime gelmesi, jüri sisteminin tüm suç ve kabahatler için uygulanması: adaleti bizzat halkın kendisi uygulayacaktır.

11. Ayrılma dahil, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı

Soyguncu Versailles Anlaşması yalnızca bütün Avrupa'nın işçileri için değil ama aynı zamanda "muzaffer" ülkenin, Fransa'nın işçileri için de gaddar bir kötülüğün kaynağıdır. Burjuvazinin, Saar [3] için de talep ettiğine benzer şekilde bir plebisit dahi olmaksızın Alsace-Lorraine'ni [4] ilhak etmesini sağlayan bu anlaşmadan doğmuş uluslararası ilişkilerin savunulması bugün bir savaşa götürüyor.

Fransız burjuvazisi yalnızca dolaylı olarak Avrupa'nın bütün bir bölümünü baskılamakla kalmıyor ama aynı zamanda kocaman sömürgeleri de yakıp yıkıyor ve eziyor. Büyük Fransız kapitalistleri tarafından, -Wendeller, Michelinler, Paris bankaları ve diğer bankalar tarafından- baskılan bütün halklar için, Alsace-Lorraine halkı için olduğu kadar Hindistan, Fas ve Madagaskar halkları için de, eksiksiz olarak *kendi kaderlerini tayin hakkı talep ediyoruz, arzu ettikleri taktirde ayrılma hakkı da dahil olmak üzere.*

Bu ülkenin emekçi kitlelerinin, Fransız bankalarının başka halklar üzerindeki egemenliklerini korumasına yardımcı olmakta hiçbir çıkarı yoktur. Tam tersine işçiler kendi mücadeleleri için müttefikler ve destekçiler kazanarak özgürleşme mücadelesini güçlendirmiş olurlar.

12. Savaşa karşı, Avrupa sosyalist birleşik devletleri için!

Toplumunu dönüştürmek ve onu kaostan çıkarmak için, ilk olarak burjuvazinin onu yeniden içine sürüklemekte olduğu savaştan kurtarmalıyız.

Alman faşizminin atılımlarına karşı, Fransız ka-

pitalistler sabıkalı Versailles Anlaşması'na bağlılığa dayanan bir devletler bloğu politikası oluşturdu. Fransa, bir yandan silahlanma yarışının yıkıcı maliyetinin ağırlığını emekçi halka yüklerken, bir yandan da eylemlerini örtmek amacıyla Milletler Cemiyeti'ni, bu açgözlü burjuvaziler topluluğunu, bir barışseverlik peçesi olarak kullanıyor. Ve "güvenliğe" ilişkin "savunmacı" yalanla da, şoven kudurganlığın ülkeyi yarının vahşi katliamlarına sürükleme işlevini yerine getirmesine izin veriyor.

Proleterler, köylüler, esnaf, zanaatkarlar ve hükümet çalışanları bu gelecekte, ancak kendi denetimlerinin bütün biçimlerini kurarak, gizli diplomasinin maskesini düşürerek, savaş hazırlıklarına bütün araçlarla karşı çıkarak, emperyalizmin elinden zorla hükümeti alarak kaçınılabılır.

Sadece Fransa'nın devrimci ezilenlerinin zafiri emperyalist savaşın bütün olasılıklarını yok edebilir ve Avrupa ile sömürgelerin köleleştirilmiş halklarını uyandırabilir. Paktlar ile anlaşmalar o zaman toza dönüşecektir; mümkün olan tek çözüm, ki 1919 gibi erken bir tarihte görülmüştü, bu durumda şu olacaktır: *Avrupa Sosyalist Birleşik Devletleri.*

Emperyalist blokların politikalarına karşı, Milletler Cemiyeti'nin pasifist yalanına karşı, savaşın gizli diplomasisine ve silahlanma çılgınlığına karşı! Biz, bölünmüş, askerileştirilmiş, kana bulanmış, yeni bir savaşın mutlak yıkımıyla tehdit edilen yaşlı bütün bir Avrupa kıtasında sadece özgürlüğün, yani *İşçilerin ve Köylülerin Avrupa Birleşik Devletleri'nin, kardeş Sovyet Devletleri Federasyonu'nun* bayrağını yükseltiyoruz.

13. Sovyetler Birliği'nin savunulması için!

Bütün proleterler için bu yöndeki ilk adım, 1917 Ekim Devrimi'nin, özel mülkiyetin ve büyük kapitalistlerin ilgasına dayalı proletarya diktatörlüğünün bu ilk deneyiminin temellerini atmış olduğu *Sovyetler Birliği'nin koşulsuz savunulmasıdır.*

Sovyetler Birliği'ne karşı mücadele dünya emperyalist gericiliğinin temel hedefi olmayı sürdürüyor.

Fransa'nın ezilenleri burjuvazinin "barışçı" planlarının maskelerini düşürerek Sovyetler Birliği'nin savunulması için savaşıacaktır. Sovyet proletaryasını etkili bir şekilde savunacak olan paktlar ve anlaşmalar değil, diğer ülkelerdeki burjuvazinin devrilmesi için verilen devrimci mücadeleler

olacaktır.

Fransa ve Rusya'daki sosyalist cumhuriyetlerin birliği enternasyonal proleter dayanışmayı yaygınlaştırmalıdır; bu, Barthou, Tardieu, Herriot [5] ve onların emperyalist çetelerine verilecek tavizlerle gerçekleştirilemez.

Sadece bu önlemler kitleleri sefaletten kurtarabilir ve sosyalizme yönlendirebilir. Bütün ezilenler bu hedeflere ulaşmak için bugünden başlayarak gayretle mücadeleye girişmelidirler.

Dahası, bu hedeflere ne bireysel eylemle ne de herhangi bir grubun tek başına eylemiyle ulaşılabilir; bu yalnızca ekonominin, siyasetin ve bütün ülkenin kültürünün dümenini ele alacak olan devlet iktidarı aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Dümen kimlerin elinde? İşte bütün sorun bu!

14. Kahrolsun burjuva “otoriter devlet”! işçi-köylü iktidarı için!

Burjuvazi, işçilerin bütün dirençlerini derhal ve nihai olarak kırabilmek için devlet iktidarının dönüştürülmesi planını uygulamaya geçirmeye başlıyor: Seçilmiş demokratik kurumların (parlamento ve belediyeler) haklarının kısıtlanması ve hatta buralarda proletaryanın dolaylı da olsa basıncı bulunduğundan bu hakların tamamen yok edilmesi.

Burjuvazi, yürütme gücünün, acımasız, kontrolsüz ve masraflı kararlarını idari, askerî ve polisiye aygıtların aracılığıyla dayatan birkaç adamın elinde toplanması için çalışıyor.

Sömürülenlere karşı yöneltilmiş olan “otoriter devlet” yönündeki bu burjuva plana karşı emekçi kitleler kararlı bir biçimde mücadele etmelidirler.

Sadece kendi geleceklerini devrimci bir kararlılıkla kendi ellerine alan emekçi kitleler, toplumu, onu yozlaştıran ve yıkıma götüren kapitalist oligarşiden kurtaracak muhteşem iktidarı enerjik bir biçimde yaratabilecektir.

Görev, büyük sömürücülerin çıkarları için işleyen kapitalist devleti, işçilerin ve köylülerin proleter devletiyle değiştirmektir. Görev, bu ülkede çalışan halkın düzenini kurmaktır. Herkese şunu beyan ediyoruz ki, bu ikincil önemde bir “tadilat” meselesi değil, küçük bir azınlık olan burjuva sınıfın egemenliğinin yerine proletarya tarafından temsil edilen ezici çoğunluğunun yönetimi ve iktidarının geçirilmesi zorunluluğudur.

Bunun için köylüler ile işçilerin ittifakı gereklidir. Gericilik köylüleri, köylülerin işçilere boyun eğeceği bir proletarya diktatörlüğü heyula-

sıyla korkutmaya çalışıyor. Ama aslında proleter devlet, proletarya köylülükten ayrı kaldığı sürece kurulamaz.

Sovyet Rusya'daki Ekim Devrimi örneği bize yol gösteriyor. Bununla birlikte, Fransa'da Rus kardeşlerimizin gerçekleştirdiğinden daha iyisini yapabiliriz ve onların bazı hatalarından kaçınabiliriz. Fransa'nın ekonomik düzeyi daha yüksektir ve biz, ülkemizin verili koşullarına uygun olarak hareket etmek niyetindeyiz. Proletarya diktatörlüğü açık ve kesin bir program temelinde ve proletarya ile sömürülen köylülüğün birbirlerini yakından anlamasıyla kurulabilir.

Köylülük perişan durumda. Niceliğine ve üretimdeki önemine rağmen, onun politik acizliğinin nedenlerinden birisi budur. Köylüler ancak burjuvaziye karşı işçilerle ortak davaya katılarak daha fazla güç kazanabilirler.

15. İşçi-köylü komünü için mücadele

Köylülerle işçilerin ittifakı ancak işçi sınıfı gücünü, kararlı inisiyatifini ve bu programı hayata geçirmeye dönük yetisini gösterirse başarılabilir. Tam da bu yüzden biz, her şeyin ötesinde, eylem birliği için koşulları yaratmalıyız.

İstisnasız emekçi halkın bütün güçlerini birleştirecek partilerinin ve sendikalarının işçi ittifakı örgütlenmelidir.

İşçi ittifakının ulusal komitesi, bölgesel ve yerel komiteleri örgütlenmeli; işçiler tarafından seçilen iş komiteleri oluşturulmalıdır.

İşçi ittifakı komiteleri tarafından yaratılacak itki ve onların kitleler nezdindeki otoritesi, tarım işçilerini köylü komitelerinde örgütlemeye teşvik edecektir.

Faşizme, gericiliğe ve savaşa karşı mücadelede proletarya, küçük burjuva gruplaşmaların (barışseverler, İnsan Hakları Birliği, Ortak Cephe, vb.) yardımını kabul eder, ama böylesine ittifaklar ancak ikincil önemde olabilir. *En önemlisi, fabrikalarda ve sanayi merkezlerindeki işçi mahallelerinde işçi sınıfının kendisinin eylem birliğini güvence altına alması görevidir.* Önemli işçi örgütlenmelerinin (Komünist Parti, Sosyalist Parti, CGT, CGTU, [6] Komünist Birlik) ittifakı, eğer aşağıdakilerin yaratılmasına yönelmezse hiçbir devrimci değere sahip olmayacaktır:

1. Geniş kitleleri temsil eden mücadele komiteleri (sovyet embriyonları).
2. Çeşitli partiler ve örgütlenmeler tarafından örgütlenecek olsa da daima eylemde birlik olacak

olan işçi milisleri.

Hem işçilerin hem de köylülerin mücadelesini güçlendirmek için, işçi komiteleri köylü komiteleriyle yakın işbirlikleri geliştirmelidir. Faşizme karşı halk savunmasının organları olarak inşa edilen bu işçi ittifakı komiteleri ve köylü komiteleri, mücadele sırasında doğrudan doğruya kitleler tarafından seçilen organlara, işçilerin ve köylülerin iktidarının organlarına dönüşmelidir. Proleter iktidar bu temel üzerinden kapitalist iktidara karşı yükselecek ve işçilerin ve köylülerin komünü zafere ulaştıracaktır.

16. Tek meclis için

Biz, iktidarı sömürenlerin elinden çekip alacak olan işçi-köylü devletinin yılmaz taraftarlarıyız. Öncelikli hedefimiz işçi sınıfı müttefiklerimizin çoğunluğunu bu programa kazanmaktır.

Öte yandan, işçi sınıfı mücadelesini burjuva demokrasisi temelinde sürdürdüğü sürece, onu bütün gücümüzle Bonapartist [7] ve faşist burjuvazinin şiddetli saldırılarından korumak için hazırız.

Bununla birlikte, “demokratik” sosyalizme bağlı olan sınıf kardeşlerimizden fikirlerine sadık olmalarını, ilhamlarını Üçüncü Cumhuriyet’in değil 1793’ün Konvansiyon’unun [8] fikir ve yöntemlerinden almalarını öneriyoruz.

Sınırlı oyla seçilen ve evrensel oy hakkının gücünü ham hayale dönüştüren Senato kahrolsun!

Cumhuriyetin, militarizmin ve gericiliğin güçlerini yoğunlaştırmada gizli bir odak olarak görev gören başkanlık rejimi kahrolsun!

Tek bir meclis yasama ve yürütme güçlerini birleştirmelidir. Üyeler on sekiz yaşın üzerinde evrensel oyla, herhangi bir cinsiyet veya milliyet ayrımı olmaksızın iki yıllığına seçilmelidir. Vekiller yerel meclisler temelinde seçilmeli, bileşenler tarafından sürekli olarak geri çağırılabilir ve nitelikli bir işçinin ücretini almalıdır.

Bu, kitlelerin gerilemesini önleyerek onları ileriye taşıyacak olan biricik önlemdir. Daha yaygın bir demokrasi, işçilerin iktidarı için mücadeleyi kolaylaştıracaktır.

Eğer düşmana karşı amansız mücadelenin seyri sırasında, doktrinde ve yöntemde uzlaşmaz farklılıklarımızın bulunduğu “demokratik” sosyalizmin partisi (SFIO) [9] çoğunluğun güvenini kazanacak olursa, burjuvaziye karşı bir SFIO hükümetini savunmak için hazırız ve hazır olacağız.

Amacımıza, ezilenlerin çeşitli grupları arasındaki silahlı çatışmalarla değil, ama gerçek işçi de-

mokrasisiyle, propaganda ve sadık bir eleştirelilikle, proletaryanın ezici çoğunluğunun gerçek komünizmin bayrağı altında gönüllüce yeniden toplanmasıyla ulaşmak istiyoruz.

Demokratik sosyalizme bağlı kalan işçiler demokrasiyi savunmanın yeterli olmadığını daha iyi anlamalıdır; demokrasi yeniden kazanılmalıdır. Politik ağırlık merkezinin parlamentodan kabineye, kabineden oligarşi ve finans kapitale, generallere, polise kayması verili bir gerçektir. Ne mevcut parlamento ne de yeni seçimler bunu değiştiremez. Demokrasinin elde kalan hazin kırıntılarını savunmamız ve özellikle kitlelerin eylemi için demokratik arenayı genişletebilmemiz, ancak 6 Şubat 1934’te devletin eksenini kaydırmaya başlamış olan ve onu hâlâ da kaydırmakta olan silahlı faşist güçleri imha edebilmemize bağlıdır.

17. Burjuvazi asla gönüllüce pes etmeyecektir

Burjuvazi, toplumu kaostan kurtaracak olan önlemlere hiçbir zaman isteyerek razı olmayacaktır. O, ayrıcalıklarının ebedileştirmek istiyor ve onları korumak uğruna faşist çeteleri kullanmaya başlıyor.

Sloganımız finans kapitalin faşist çetelerinin, finans kapitalin kendi polisi tarafından silahsızlandırılması değildir. Kapitalist bir hükümetin kapitalist çeteleri silahsızlandırmaya girişebileceğine dair ham hayallerin yaygınlaştırmasını reddediyoruz. Kapitalistlere karşı sömürülenler kendilerini savunmalıdırlar.

Proletaryanın silahlandırılması; yoksul köylülerin silahlandırılması!

Antifaşist halk milisi!

Küçük bir azınlıktan başka bir şey olmayan sömürücüler, iç savaşın patlak vermesinden önce geri çekilecektir; faşist ve gerici çete, ancak işçiler silahlı olursa ve kitlelere önderlik ederse cesaretlerini kaybedecektir.

İşçiler ancak bu yönde ilerlerse, emekçi halkın çocukları olan ve sistemli propagandamızla kökenlerini ve sınıf görevlerini anımsatacağıımız askerlerin ve denizcilerin büyük çoğunluğu işçilerin davasına kazanılabilir ve onları kendi sınıflarına karşı kullanacak olan gerici ve faşist subaylara karşı işçi kitlelerinin yanında yer almaları sağlanabilir.

Görev oldukça büyüktür, ama kurtuluşa giden tek yol budur! Komünist Birlik yolu gösteriyor.

Ancak sizin emeğinizle var olabilen toplum,

burjuvazi tiksindirici ayrıcalıklarının birinden bile vazgeçmediği için çürüyor. Bu ayrıcalıkları sürdürmek için burjuvazi, sizin varlığınızı tehdit eden faşist çeteler hazırlıyor.

12 Şubat'ta [10] bu şiddete boyun eğmemek için gücünüzü ve kararlılığınızı sergilediniz. Ancak işte o gün, önderleriniz size ihanet etti; sizin için hiçbir somut slogan, hiçbir ciddi mücadele perspektifi önermediler. Gücünüze kavuşmak için, yaşama hakkınızı savunmak için, utanmaz bir sömürücüler azınlığının zenginleşmesi uğruna daha fazla çalışmamak için devriminizi hazırlayın: Komünist Birlik'in eylemine katılın!

Dipnotlar:

[1] Avusturya proletaryası Şubat 1934'te Dollfuss rejimine karşı kahramanca bir silahlı mücadele verdi ancak yenildi.

[2] Albert Oustric, spekülasyonları birçok bankayı iflasa sürükleyen ve 1930'da Tardieu kabinesinin düşüşüne neden olan bir Fransız bankerdi. Serge Alexandre Stavisky, karanlık işleri polisler ve burjuva politikacılara rüşvet vermeyi de içeren bir finansçıydı. 1934 Ocak'ında gizemli bir şekilde "intihar" etti. İntiharına ilişkin dedikodular C-hautemps hükümetinin düşüşünü hızlandırırken, 6 Şubat 1934'teki darbe kalkışmasının sağcı ajitasyonu tarafından da kullanıldı.

[3] Almanya'nın batısında bir bölge olan Saar, Avrupa'nın en zengin maden havzasıdır. 18. yüzyılda Fransa'nın bir parçasıydı ve daha sonra 1815 Paris Anlaşması'nda Prusya ile Bavyera arasında paylaşıldı. Versailles Anlaşması Saar'ı Almanya'dan aldı ve idari yönetimini Birleşmiş Milletlere, madenleri Fransa'ya verdi. Mart 1935'te nüfusun ezici bir çoğunluğu, Almanya'nın Nazilerin kontrolünde olmasına rağmen, konuyla ilgili bir referandumda Almanya'yla birleşme lehinde oy kullandı.

[4] Alsace-Lorraine Fransa, Almanya, Belçika ve İsviçre arasındaki bir sınır bölgesidir. 1871'de Fransa-Prusya Savaşı ertesinde Almanya bölgesi ele geçirdi. Almanya I. Dünya Savaşı'nda yenilince bölge bu sefer Fransa'nın kontrolüne geçti. Her iki olayda da bölge halkının görüşü alınmadı.

[5] Jean Louis Barthou (1862-1934), Doumergue rejiminde dış işleri bakanıydı. O ve Yugoslavya'nın kralı I. Alexander Ekim 1934'te Marseilles'de suikasta uğradı. Andre Tardieu (1876-1945) yine Doumergue rejiminde görevliydi ve görevi,

demokratik hakları kısıtlayacak ve devlet iktidarını güçlendirecek yönde anayasada çeşitli karar-namelerle revizyonlar gerçekleştirmektir. Edouard Herriot (1872-1957) sınıfsal karakteri bakımından burjuva olan Radikal Parti'nin önderiydi. Radikal Parti 1920'lerde Sosyalist Parti'yle ittifak arayışlarına girmişti; bu, bir erken dönem Halk Cephesi denemesiydi. Troçki'nin Herriot üzerine, 7 Kasım 1935 tarihli ve *Edouard Herriot: İlmihlğin Politikacısı* başlıklı bir broşürü vardır.

[6] CGT (Genel Emek Federasyonu) Fransa'nın en büyük sendikal federasyonudur ve önderliği reformisttir. 1921'de sendikadan bir kopuş yaşandı ve daha radikal ama daha küçük bir sendika olan CGTU (Birlikçi Genel Emek Federasyonu) doğdu. 1936'ta CGT ve CGTU birleşti.

[7] Troçki'nin Bonapartizm tanımı ve tartışması için *Troçkist* sitesinin Dosyalar bölümünün "Devlet ve Rejim" başlığının altındaki yazılara başvurabilirsiniz.

[8] Fransa'nın Üçüncü Cumhuriyet yönetimi, Louis Napoleon'un 1870'teki düşüşünden Fransa'nın Almanya karşısında 1940'ta aldığı yenilgiye dek süren rejimdi. Marksistler tarafından Üçüncü Cumhuriyet rejimi burjuva yozlaşmışlığın ve ikiye bölünmüşlüğü bir sembolü olarak kabul edilir. Burada Troçki bu burjuva demokrasisi rejim tipi ile 1793'ün hâlâ devrimci olan burjuva demokrasisi arasındaki karşıtlığı kullanıyor.

[9] SFIO İkinci Enternasyonal'in Fransa seksiyonuydu. Resmi adı Sosyalist Parti'dir. Fransız Komünist Partisi'nin resmi ismi de SFIC idi, yani Komünist Enternasyonal'in Fransız Seksiyonu.

[10] 12 Şubat 1934, 6 Şubat'taki faşist gösteriyi protesto eden genel grevin örgütlendiği gündü.

Programın tamamlanması ve kullanımı

Lev Troçki

Programın önemi partinin önemi demektir. Parti işçi sınıfının öncüsüdür. Parti en bilinçli, en sağlam, en ileri ve en fedakâr unsurlardan yapılan seçmeden oluşur; toplumsal gücü ile doğru orantılı olmayan önemli bir tarihsel ve politik rol oynayabilir. Parti küçük olabilir ama büyük bir rol oynayabilir, örneğin 1905 ilk Rus devriminde, Bolşevik fraksiyonun on bin, Menşeviklerin de on ilâ on iki binden fazla üyeleri yoktu; azamisi buydu. Bu dönemde aynı parti içindeydiler, yani partinin bütünü yirmi ilâ yirmi iki bin işçiden oluşuyordu. Doğru politikası ve birliği sayesinde bütün ülke çapında Sovyetleri parti yönlendirmişti. Rusların Amerikalıların ya da diğer herhangi bir eski kapitalist ülkeyle arasında farklılığın, Rus proletaryasının sendikal ve tutucu reformist geleneği olma-

yan, tümüyle canlı ve bozulmamış bir proletarya olduğu söyleyerek buna karşı çıkılabilir. Bir önderliğe ihtiyacı olan ve bunu arayan da o, genç, canlı ve tecrübesiz işçi sınıfı idi ve partinin toplam olarak yirmi binden fazla üyeye sahip olmamasına rağmen bu parti mücadelede yirmi üç milyon işçiye yön verdi.

Şimdi, parti nedir? Birliğinin özü nedir? Bu birlik, olayların ve görevlerin ortak bir kavranışıdır ve işte bu ortak kavrayış partinin programıdır. Nasıl ki günümüzün işçisi ilkel insan gibi aletsiz çalışmıyorsa, partide de bu alet, programdır. Program olmayınca ya kendi aletini irticalen yaratmak ya da var olan aletleri kullanmak zorunda kalır ve bunların biri diğeriyle çelişir. Ancak öncünün ortak kavramlar temelinde örgütlenişini sağlayarak eyleme geçebiliriz.

Denebilir ki bugüne kadar bir programımız yoktu. Yine de hareket edebiliyorduk, eylem içindeydik. Ama bu program çeşitli makalelerde, kararlarda biçimlenmişti. Bu anlamda, taslak program yeni bir buluş değildir, tek bir adamın eseri değildir. Bugüne kadarki kolektif çalışmanın özetlenmesidir. Ama böylesi bir özet yoldaşlara durum hakkında bir fikir vermek, ortak bir anlayış sağlamak için mutlaka gereklidir. Küçük burjuva anarşistleri ve entelektüelleri, partiye, ortak fikirlerin, ortak bir tavrın verilmesini onaylamaktan korkarlar. Buna karşı ahlaki programlar önerirler. Ama bizim için bu program ortak deneyin ürünüdür. Hiç kimseye zorla kabul ettirilmemiştir, çünkü partiye katılan herkes bunu gönüllü olarak benimsemiştir.

Bu bağlamda, zorunluluğun

karşıtı olarak özgürlükten neyi anladığımız vurgulamak gerekir. Özgür bir bireyselliğe sahip olmamız gerektiği çok yaygın olan bir küçük burjuva kavramıdır. Bu yalnızca bir aldatmacadır, bir hatadır. Biz özgür değiliz. Metafizik felsefe anlamında özgür iradeye sahip değiliz. Bir bardak bira içmeyi dilediğimde özgür bir insan gibi davranırım, ama susuzluğumu giderme ihtiyacını kendim yaratmam. Bu ihtiyaç benim vücudumdan gelir. Ben yalnızca, bu ihtiyacın giderilmesinin icracıyım. Ama vücudumun ihtiyaçlarını anlayabildiğim ve onları bilinçli olarak tatmin edebildiğim ölçüde, zorunluluğun kavranışından doğan özgürlüğe, özgürlük duygusuna sahibim demektir. Burada vücudumun ihtiyacının doğru bir kavranışı, her durumda hayvanlara verilmiş olan tek gerçek özgürlüktür ve insan bir hayvandır. Aynı şey işçi sınıfı için de geçerlidir. İşçi sınıfının programı cennetten düşmez. Biz ancak zorunluluğun bir kavranışına ulaşabiliriz. Birinde o benim vücudumdu, diğerinde o, toplumun gereksinimleridir. Program, kavramayı öğrendiğimiz zorunluluğun ifadesidir. Ve zorunluluk sınıfın tüm üyeleri için aynı olduğundan, görevlerin ortak bir kavranışına ulaşabiliriz; bu zorunluluğun kavranışı da programdır.

Daha da ileri gidip bizim, kendi çıkarlarının bilincinde olan koca bir düşmanlar bloku karşısında devrimci bir parti olduğumuz ve şimdi sadece burjuvazi tarafından değil fakat burjuvazinin içi en fazla kin dolu ajanları olan Stalinistler tarafından da saldırıya uğramakta olduğumuz gerekçesiyle partimizin disiplininin çok katı olması gerektiği-

ni söyleyebiliriz. Mutlak bir disiplin gereklidir ama, bu, ortak anlayıştan gelmelidir. Bu olmadan dayatılan disiplin bir boyunduruktur. Eğer kavrayıştan geliyorsa kişiliğin bir ifadesidir ama aksi takdirde bir boyunduruktur. Disiplin ortak kavrayıştan geldiği zaman benim özgür kişiliğimin bir ifadesidir. Kişisel irade ile parti arasındaki karşıtlık değildir çünkü ben kendi özgür irademle katılmış oluyorum. Bu aynı zamanda bu programın temelidir de, ve bu programın sağlam bir politik ve moral temelle oturması ancak bizim onu çok iyi kavramamızla mümkündür.

Soru: Bu programın tamamlanmış bir program olmaması ne demektir?

Troçki: Taslak program (tamamlanmış bir program değildir. Bu taslak program içerisinde eksikliği olan şeyler ve doğası gereği programa ait olmayan şeyler vardır diyebiliriz. Programa ait olmayan şeyler yorumlardır. Bu program sadece sloganları değil fakat aynı zamanda yorumları ve basımlarımıza karşı olan polemikleri de ihtiva etmekte. Fakat tamamlanmış bir program değil. Tamamlanmış bir program, emperyalist aşamadaki modern kapitalist toplumun teorik bir açıklamasını içermelidir. Krizin nedenleri, işsizlerin artması ve diğerleri. Bu taslakta söz konusu tahlili birinci bölümde sadece kısaca özetlenmiştir, çünkü bunlar hakkında makaleler, kitaplar falan yazmış bulunmaktayız. Daha çoğunu ve daha iyisini yazacağız. 'Ama pratik amaçlar için burada söylenenler yeterlidir, çünkü hepimiz aynı görüşü taşıyoruz.

Programın başlangıç kısmı da tam değildir. Birinci bölüm tam bir ifade olmaktan ziyade sade-

ce bir çıtlatmadır. Programın son kısmı da tam değildir, çünkü o kısımda, sosyal devrimden, ayaklanma ile iktidarın ele geçirilmesinden, kapitalist toplumun diktatörlüğe, sosyalist toplumdaki diktatörlüğe dönüştürülmesinden söz etmiyoruz. Bu program okuyucuyu yalnızca kapının eşiğine kadar getirir, yani bugünden sosyalist devrimin başlangıcına kadar ki eylem için bir programdır. Ve pratik bakış açısından şimdi en önemli olan, proletaryanın değişik tabakalarını sosyal devrime doğru nasıl yönlendirebileceğimizdir. Şu anda New York'lu yoldaşların taslak programı sadece incelemek ve eleştirmek amacıyla değil fakat aynı zamanda programın kitlelere sunulmasının yolları ve araçlarını geliştirmek üzere de gruplar örgütlemeye başladıklarını haber aldım ve partimizin yararlanabileceği en iyi yöntemin bu olduğu kanısındayım.

Program sadece bir ilk yaklaşımdır. Önümüzdeki dönemde uluslararası konferansa sunulması açısından fazlaca geneldir. Dünyadaki gelişmelerin genel eğilimini ifade eder. Sömürge ve yarı-sömürgelelere ayrılmış kısa bir bölüm var, faşist ülkelere ayrılmış bir bölüm, Sovyetler Birliğine ayrılmış bir bölüm ve diğerleri var. Dünya durumunun genel özelliklerinin ortak olduğu açıktır çünkü bunların tümü emperyalist ekonominin basıncı altındadır. Ama, her ülkenin kendine özgü koşulları vardır ve gerçek, yaşayan politika her ülkedeki ve hatta ülkenin her bir parçasındaki bu özel koşullarla başlamalıdır. Bunun için ABD'deki her yoldaşın ilk görevi programı çok ciddi bir şekilde ele almaktır.

Programın irdelenmesinde iki tehlike söz konusudur. Birincisi, genel soyut çizgilerde kalmak ve bölgelerdeki sendikalarla gerçek bağları olmayan genel sloganları tekrarlamaktır. Bu, sekterce soyutlamanın gittiği yöndür. Diğer tehlike de bunun tersi; bölgesel koşullara özgül koşullara çok fazla uyarlanıp, genel devrimci çizgiyi yitirmektir. ABD’de ikinci tehlikenin daha yakın olduğu kanısındayım. Özellikle, askerileştirme, silahlı grev gözcüleri falan gibi meselelerde böyle olduğunu hatırlıyorum. Bazı yoldaşlar bunların işçiler için gerçeğe uygun olmadığından filan korktular.

Son günlerde İtalya’da faşizmin yükselişi üzerine bir İtalyan işçisinin yazdığı Fransızca bir kitabı okudum. Yazar oportünisttir. Kendisi bir sosyalistmiş, ama ilginç olanı, onu çıkardığı sonuçlardan ziyade sunduğu olgular. İtalyan proletaryasının özellikle 1920-21’deki durumunun tablosunu çiziyor; 160 tane Sosyalist parlamento üyesi ve güçlü bir örgütlenmesi vardı; mahalli idarelerin üçte birinden fazlasını denetlemekteydiler ve İtalya’nın en önemli kısımları işçi gücünün merkezi olan sosyalistlerin elindeydi. Hiç bir kapitalist, sendikanın onayı olmaksızın işçi alamaz ya da atamazdı ve bu durum sanayide olduğu kadar tarımdaki işçiler için de geçerliydi.

Proletarya diktatörlüğünün yüzde 49’u gibi bir şeydi bu fakat küçük burjuvazinin ve terhis edilen subayların bu duruma tepkisi korkunç oldu. Yazar daha sonra, bunların nasıl kaçak çeteler halinde subayların yönetiminde örgütlendiğini ve otobüslerle ülkenin her kısmına sevk edildiklerini anlatır. Sosyalistlerin

elinde olan on bin nüfuslu kasabalara otuz örgütlü adam geliyor, belediye yakıp yıkıyor, evleri yakıyor, liderleri vuruyorlar, onlara kapitalistler için çalışma koşullarını zorla kabul ettiriyorlar, daha sonra başka bir yere gidiyor ve birbiri ardına yüzlerce ve yüzlerce kasabada aynı şeyi tekrarlıyorlardı. Bu korkunç terör ve sistematik eylemlerle sendikaları tümüyle yıktılar ve böylelikle İtalya’nın şefleri haline geldiler. Ufacık bir azınlıktılar halbuki (...)

Programımız nesnel duruma uyarlanmalıdır

Metinde yeterince geliştirilmemiş olan Taslak programın bu kısmını biraz tartışmanın yararlı olacağı kanısındayım. Bu, metnin genel teorik kısmıdır. Son tartışmada, toplumun genel bir tahlilini içeren programın teorik kısmının bu taslakta yeterli olmadığına ve bazı kısa imalarla ikame edildiğine dikkati çekmiştim. Öte yandan devrim, proletarya diktatörlüğü ve devrimden sonra toplumun inşası ile ilgili kısımları içermemektedir. Sadece geçiş dönemi kapsamıştır. Bir çok kez tekrarladık; eylemimizin bilimsel karakteri programımızı politik konjonktürlere veya kitlelerin bugünkü düşünce ya da ruh haline göre değil, ama toplumun ekonomik sınıf yapısında ifadesini bulan nesnel duruma uyarlamamız gerçeğinde yatar. Kitlelerin zihniyeti geri olabilir: o zaman partinin politik görevi zihniyeti objektif gerçeklerle uyumlu duruma getirmek, işçilerin objektif görevleri anlamasını sağlamaktır. Fakat biz programı işçilerin geri zihniyetine uyarlayamayız; ruh hali, zihniyet, ikincil bir faktördür-başta gelen öge nesnel durumdur.

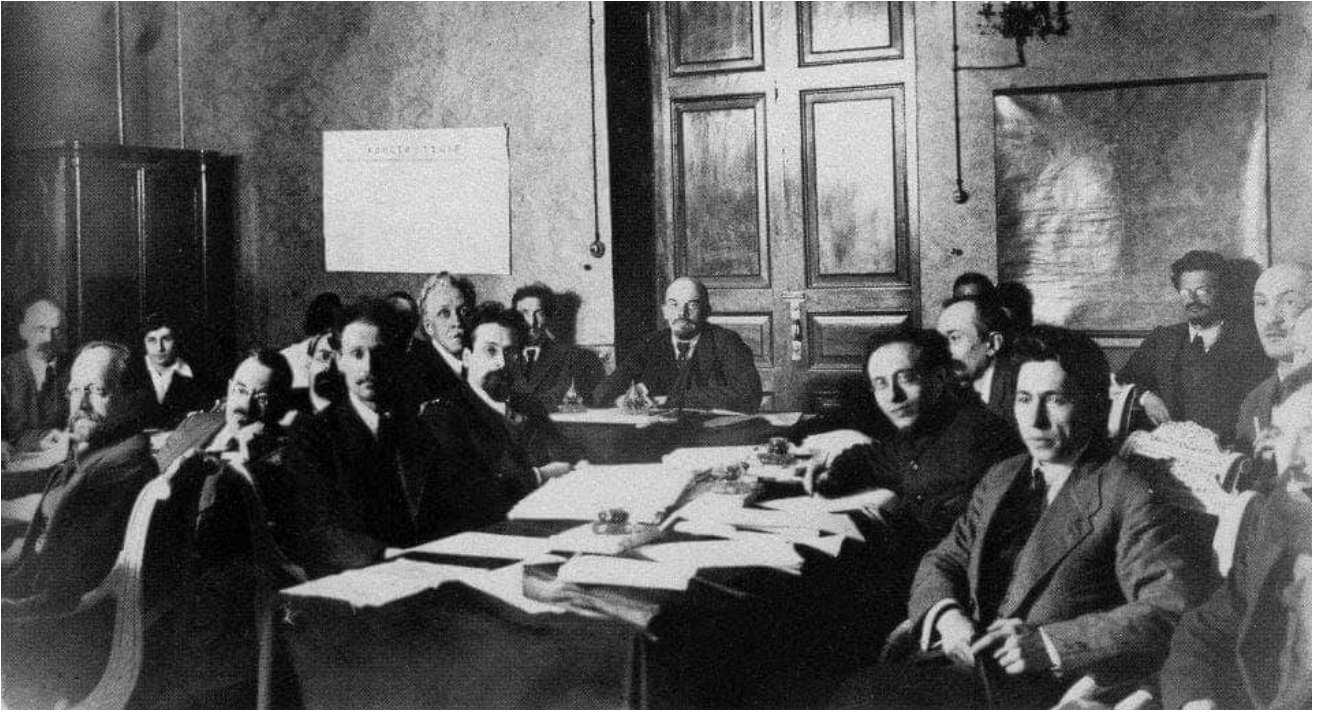
Programın bazı kısımlarının mevcut duruma uymadığı şeklindeki bu eleştirileri ya da değerlendirmeleri işitmemizin nedeni budur.

Her yerde soruyorum, ne yapmalıyız? Programımızı nesnel duruma mı yoksa işçilerin zihniyetine mi uyarlamalıyız? Bu program Amerika’daki duruma uygun olmadığını söyleyen her yoldaşa bu soruyu sormak gerektiği kanısındayım. Bu program bilimsel bir programdır. Nesnel durumun nesnel bir tahliline dayanmaktadır. Bir bütün olarak işçiler tarafından anlaşılmaz. Önümüzdeki dönemde öncünün bunu anlayabilmesi çok iyi olurdu ve o zaman onlar işçilere döner ve, «faşizme karşı kendinizi savunmalısınız» derdi.

Nesnel durumdan neyi anlıyoruz? Burada sosyal bir devrim için nesnel koşullar incelemeliyiz. Bu koşullar Marx—Engels’in çalışmaları içinde açıklanmıştır ve bu günde de özleri itibarıyla geçerlidirler. İlk, diyordu Marx, hiç bir toplum kendi olasılıklarını tümüyle tüketmeksizin yok olmaz. Bu neyi gösterir? Bir toplumu öznel irademizle bertaraf edemeyeceğimizi. Blankistler gibi bir ayaklanma örgütleyemeyeceğimizi gösterir. «Olasılıklar» neyi ifade eder? «Toplumun yok olması» nedir?

Toplum, üretici güçlerini geliştirmeye muktedir olduğu ve ulusu zenginleştirdiği sürece güçlü, istikrarlı kalır. Köleci, feodal ve kapitalist toplumlarda olan durum da budur. Burada, benim daha önce **Komünist Manifesto**’ya yazdığım önsözde incelediğim çok ilginç bir noktaya geliyoruz.

Yaşam süreleri boyunca Marx ve Engels bir devrim beklediler.

Özellikle 1848-1850 yıllarında sosyal bir devrim beklediler. Niçin? Onlar özel kâra dayalı kapitalist sistemin artık üretici güçlerin gelişmesinde bir fren etkisi yaptığını söylüyorlardı. Doğru muydu bu? Hem evet, hem de de hayır.

Eğer işçiler on dokuzuncu yüzyılın gereksinimlerini karşılayabilme ve iktidarı ele geçirebilme durumunda olmuş olsalardı üretici güçlerin gelişmesi daha hızlı olur ve ulus daha zengin olurdu. Bu anlamda doğrudur. Fakat işçilerin muktedir olamamaları verisiyle, kapitalist sistem krizleri, vesairesi ile birlikte baki kaldı. Ne ki genel çizgi süregeldi. Son savaş (1914-1918) üretici güçlerin gelişmesi için dünya pazarının çok dar olduğu ve her ulusun dünya pazarını ele geçirmek için diğer ulusları bertaraf etmeğe çalışmaları gerçeğinin bir sonucuydu. Başaramadılar ve şimdi kapitalist toplumun yeni bir safhaya girdiğini görüyoruz.

Birçokları bunun savaşın bir sonucu olduğunu söyler, oysa savaş, toplumun kendi olasılıkları-

nı tüketmesinin bir sonucuydu. Toplumun daha fazla genişlememesinin en açık bir ifadesiydi. Savaşın sonrasındaki tarihsel kriz daha da derinleşti. Kapitalist gelişmeyi her yerde belirleyen önce refah ve ardından bunalımlardı, ancak bunların sıklığı artmaktaydı. Savaşın başında kriz ve refah çemberinin bir gerileme hattını çizdiğini görüyoruz. Bu, bu toplumun artık kendi iç olasılıklarını tümüyle tükettiğini ve yeni bir toplumun onun yerine geçmesi gerektiğini aşı takan uç eski toplumun tıpkı Yunan ve Roma medeniyetleri gibi barbarlığa yöneleceğini gösterir. Yunan ve Roma medeniyetleri bütün olasılıklarını tüketmişlerdi ve hiç bir sınıf onların yerine geçemedi (...)

Soru: İşçilerin ideolojisi nesnel faktörlerin bir parçası değil midir?

Troçki: Küçük bir azınlık olarak bizim için işçilerin haletiruhiyesi de dahil her şey nesneldir. Fakat biz nesnel durumun programımızla dönüştürülebilir ve dönüştürülemez unsurla-

rını tahlil etmeli ve sınıflandırmalıyız. Bu nedendir ki programın nesnel durumun temel ve istikrarlı unsurlarına uyarlandığını söylemekteyiz ve görev kitlelerin zihniyetini bu nesnel duruma uyarlamaktır dememizin nedeni budur. Zihniyeti uyarlamak pedagojik bir görevdir. Sabırlı olmalıyız. Toplumun krizi eylemimizin temeli için veridir. Zihniyet ise eylemimizin politik alanıdır. Onu değiştirmeliyiz. Toplumun bilimsel bir açıklamasını vermeliyiz, ve bunu kitlelere net bir şekilde açıklamalıyız. Marksizm ile reformizm arasındaki ayrım budur.

Reformistler kitlelerin duymak istedikleri şeylerin ne olduğu hakkında iyi bir sezgiye sahiptirler Norman Thomas gibi; o, onlara bunu verir. Ancak, bu ciddi bir devrimci eylem değildir. Bizler ise «siz delisiniz», «siz ahmaksınız», «onlar size ihanet ediyor», diyebilecek kadar popüler olmama cesaretine sahip olmalıyız ve her seferinde bir olay ile birlikte kendi sloganlarımızı şevkle savunmalıyız.

İşçiyi zaman zaman sarsmak gereklidir, açıklamada bulunmak ve sonra onu tekrar sarsmak, bunların hepsi propaganda sanatına aittir. Fakat propaganda bilimsel olmalı, kitlelerin haletiruhiyesi önünde eğilmemelidir. En gerçekçi insanlar biziz çünkü biz Norman Thomas'm belagati ile değiştirilemeyecek olan olgularla uğraşyoruz. Eğer bir başarı kazanırsak o zaman kitlelerin akıntısıyla birlikte yüzeceğiz ve bu akıntı devrimdir.

Soru: Bazen kendi liderlerimizin bu sorunları hissetmediklerini düşünüyorum.

Troçki: Muhtemelen bu iki şeydir. Biri anlamak, diğeri kaslarla, sinirlerle duymaktır. Politikamızı değiştirmemiz gerektiği anlayışını derinlemesine kavramalıyız. Bu sadece kitleler için değil, fakat parti için de bir sorundur. Sadece parti için değil fakat aynı zamanda önderler için de bir sorundur. Bazı tartışmalar yürüttük, bazı ayrılıklarımız oldu. Aynı konulara aynı anda varmak olanaksızdır. Sürtüşmeler daima olur. Bunlar kaçınılmaz ve hatta gereklidir de. Bu tartışmayı körüklemek, bu programın nedeni idi.

Soru: Önderler arasındaki bu tartışmaya ne kadar zaman ayırmalıyız?

Troçki: Söylenmesi çok güç. Birçok faktöre bağlı olacak. Çok fazla zaman ayıramayız. Şimdi bu yeni yönelişi tamamlamalıyız. Bu yöneliş hem yeni ve hem de eskidir. Geçmişteki bütün ey-

lemlere dayalıdır fakat şimdi yeni bir sayfa açmaktadır. Hatalara, sürtüşmelere ve kavgalara rağmen şimdi yeni bir sayfa açılmakta ve **biz** bütün güçlerimizi daha enerjik bir tavırla bunun üzerine seferber etmeliyiz. Önemli olan, program kesinlikle oturtulduğunda sloganları çok iyi bilmek ve onları ülkenin her kesiminde herkesin aynı anda kullanacağı şekilde hünerlice ele alabilmektir. Böylece üç binlik bir sayı on beş bin ya da elli binlik bir etki yapabilir.

Soru: Yoldaşlarımız soyut olarak bu programla hemfikir olabilirler, fakat bu sloganları kitlelere taşıyabilecek düzeyde tecrübesi olan yoldaşlarımız var mı? Soyutta hemfikirdirler ama sendikamdaki geri işçilerle ne yapabiliriz?

Troçki: Partimiz Amerikan işçi sınıfının bir partisidir. ABD'de güçlü bir proleter devrimi bir yana güçlü bir proleter hareketin bile yer almamış olduğunu hatırlamalıyız. 1905 olmaksızın 1917'de kazanma olasılığımız yoktu. Benim neslim çok gençti. On iki yıl zarfında yenilgilerimizi anlamak, onları düzeltmek ve kazanmak için olanağımız oldu. Fakat o zaman bile yeni bürokratlara yenildik. Partimizin Amerikan işçi sınıfını doğrudan zafere götürüp götürmeyeceğini bundan ötürü önceden göremeyiz.

Vatansever olan, yaşama standartları yüksek olan Amerikan işçilerinin grevler yapması, baş-

kaldırması olasıdır. Bir yanda Hague, diğeryanda Lewis. Bu uzun bir dönem ve yıllar boyunca sürebilir ve bu süre zarfında bizim militanlarımız çelikleşecekler kendilerinden daha emin hale geleceklerdir; ve o zaman işçiler şöyle diyecek «Nereye gittiğimizi görebilen bir tek onlardı». Savaş kahramanlarını sadece savaş üretir. Başlangıç için, çok iyi unsurlara, mükemmel yoldaşlara iyi eğitilmiş ve azımsanmayacak iyi bir ekibe sahibiz. Bu genel anlamda ben tümüyle iyimserim. Sonra, inanıyorum ki Amerikan işçilerinin zihniyetindeki değişme hızlı bir tempo da gelişecektir. Ne yapmalı? Herkes huzursuz, yeni bir şey arıyor. Bu durum devrimci propaganda için çok uygun.

Sadece aristokratik değil fakat en yoksul kesimleri de ele almıyoruz. Kültürlü Amerikan işçisinin bir artışı ve bir eksisi vardır -tıpkı İngiliz sporlarında olduğu gibi. Bunun iyi bir şey olmasına rağmen aynı zamanda işçileri demoralize edici bir yanı da vardır. Bütün devrimci enerji sporlarda harcanmış oluyor. Bu oyunlar', kapitalist ulusların en zekisi olan Britanya tarafından geliştirildi. Spor, devrimci eğitimin bir parçası olarak sendikalarca denetlenmelidir. Oysa bu tür şeyler için yeteri kadar zengin olmayan bir gençlik ve kadın kesimi var. En derin tabakalara nüfuz etmemizi sağlayacak dokümanlara sahip olmalıyız.

80. Ölüm yılında Lev Troçki'yi anıyoruz

“Yüksek (ve giderek artan) tansiyonum yakınlarımı sağlık durumum konusunda aldatıyor. Aktifim ve çalışabiliyorum ancak sonun yakın olduğu aşikar. Bu satırlar kamuoyuna ölümümünden sonra açıklanacak. Burada Stalin ve ajanlarının aptalca ve aşağılık iftiralarını bir kez daha çürütme ihtiyacı duymuyorum: benim devrimci onurumun üzerinde tek bir leke bile yoktur. İşçi sınıfının düşmanlarıyla, asla kapalı kapılar ardında, ne doğrudan ne de dolaylı olarak herhangi bir anlaşma ve hatta görüşme yapmış değilim. Stalin'in binlerce muhalifi buna benzer sahte suçlamaların kurbanı oldular. Yeni devrimci kuşaklar onların siyasi saygınlıklarını iade edecek ve Kremlin'in cellatlarına hak ettikleri gibi davranacaklardır. Yaşamımın en güç anlarında bana sadık kalmış olan dostlarıma içtenlikle teşekkür ediyorum. Burada hepsinin adını sayamayacağım için, hiçbirinin adını özel olarak belirtmeyeceğim.

“Yine de, eşim Natalya İvanovna Sedova için bir ayrıcalık yapmaya hakkım olduğunu düşünüyorum. Kader bana, sosyalizm davasının bir savaşçısı olma mutluluğunun yanı sıra, onun kocası olma mutluluğunu verdi. O, neredeyse kırk yılı bulan ortak yaşamımız boyunca tükenmez bir sevgi, alıcnalık ve şefkat kaynağı oldu. Özellikle yaşamımızın son döneminde büyük acılar yaşadı. Ancak onun aynı zamanda mutlu günler de görmüş olduğunu bilmek beni biraz olsun rahatlatıyor. Bilinçli yaşamımın kırk üç yılı boyunca bir devrimci olarak kaldım; bunun kırk iki yılında Marksizmin bayrağı altında mücadele ettim. Her şeye yeni baştan başlamam gerekseydi, elbette ki şu ya da bu hata-dan sakınmaya çalışırdım, ancak yaşamımın ana eksenini değiştirmeden kalırdı. Bir proleter devrimci, bir Marksist, bir diyalektik materyalist ve dolayısıyla uzlaşmaz bir ateist olarak öleceğim. İnsanlığın komünist geleceğine olan inancım, gençlik yıllarımda olduğundan daha az ateşli değil; aslında bugün çok daha sağlam. Nataşa az önce avlu penceresinin önüne geldi ve havanın odama rahatça girebilmesi için camı biraz daha açtı. Duvarın dibindeki parlak yeşil çimen şeridini ve duvarın üzerinden açık mavi gökyüzünü ve her yerde güneş ışığını görebiliyorum. Yaşam güzel. Gelecek kuşaklar onu bütün kötülüklerden, baskılardan ve şiddetten arındırsınlar ve tadını doyasıya çıkarabilsinler.”

L. Troçki 27 Şubat 1940 Coyoacan.